

विकास सरोकार समाज (डिकोस)

रणनीतिक योजना

२०७६-२०८०

(STRATEGIC PLAN 2019-2023)

Strategy 1 -
Form, reform
& manage
active sub-
committees

Strategy 2 -
Improve Office
outlets and
capacities

Strategy 3 -
Maintain
sustainable
internal fund

Strategy 4 -
Maintain office
equipment's &
utilities

Strategy 5 -
Review &
update policy
guidelines

Strategy 6 -
Coordination,
Collaborations
for budget &
program

Strategy 7 -
Expand
Geographic
coverage of
programs

Strategy 8 -
Develop
thematic and
geographic
profiles

Strategy 9 -
Ensure inclusive
& meaningful
participation

Strategy 10 -
Ensure
Transparency &
Accountability

Strategy 11 -
Disseminate
updated
information
through e
services

Strategy 12 -
Raise voices
through public
advocacy

DECOS Nepal

ROLPA MUNICIPALITY-4, LIBANG ROLPA.

About DECOS

विषयसूची

खण्ड 'क'	1
1. पृष्ठभूमि	1
1.1 प्रस्तुत रणनीतिक योजना निर्माणको सन्दर्भ	1
1.2 संस्थाको विगत रणनीतिक योजनाको पुनरावलोकन	1
2. परिवेश विश्लेषण	2
2.1 डिकोस स्थापनाको परिवेश	2
2.2 डिकोसको वर्तमान कार्यक्षेत्रको परिवेश	3
2.3 नेपालको समग्र परिवेश र विकासमा गैससको भूमिका	3
2.4 गैसस मार्फत सामाजिक विकासमा सहकार्य गर्ने अन्तराष्ट्रिय निकायहरुको तत्परता	4
3। संस्थागत विश्लेषण	4
3.1 संस्थागत संरचना र नेतृत्व	4
3.2 व्यवस्थापकीय नीति, नियम र विधीहरु	6
3.3 संस्थाको छवि तथा पहिचान	7
3.4 कमी, कमजोरीको विश्लेषण	8
3.5 आन्तरिक वास्तविकता र बाह्य बुझाइ	9
खण्ड 'ख'	11
4. संस्थाको परिकल्पना (Vision) तथा गन्तव्य (Mission)	11
5. लक्ष्यहरुको निर्धारण	11
6. लक्ष्यमा पुग्नका लागि निर्मित उद्देश्यहरु	12
7. पंचवर्षीय योजनाहरु (हालको अवस्था, योजना अवधिमा चालिने कदम र विधी सहित).....	12
7.1 संस्थागत विकास सम्बन्धी योजनाहरु	12
7.2 सामाजिक विकास सम्बन्धी योजनाहरु	16
खण्ड 'ग'	25
8। वर्तमान साभेदारहरु मार्फत प्रस्तावित योजनाहरु सम्पन्न हुने आधार	25
9. प्रस्तावित कार्यक्रम पुरा गर्न नयाँ साभेदारहरुको आवश्यकता	25
अनुसूचीहरु	25
अनुसूची - क: संस्थाले सम्पन्न गरेका कार्यक्रम/परियोजनाहरुले समेटेको क्षेत्र	29
अनुसूची - ख: संस्थाबाट हाल कार्यान्वयन भइरहेका कार्यक्रम/परियोजनाहरुले समेटेको क्षेत्र.....	29
अनुसूची - छ: रणनीतिक योजना निर्माणको विभिन्न छलफलमा सहभागीहरुको विवरण	28

१. पृष्ठभूमि

१.१ प्रस्तुत रणनीतिक योजना निर्माणको सन्दर्भ

विकास सरोकार समाज (डिकोस) को प्रस्तुत रणनीतिक योजनाले आगामी ५ वर्षभित्र संस्थालाई कुन स्तरमा पुर्याउने र उक्त स्तरमा पुर्याउन किन आवश्यक छ भन्ने कुराको प्रष्ट मार्गनिर्देश गर्ने अपेक्षा गरिएको छ । यस योजनामा डिकोसको आफ्नै संस्थागत क्षमता विकासका साथै सामाजिक विकासमा संस्थाले अपनाउनु पर्ने रणनीतिहरूलाई प्रष्टसंग उल्लेख गरिएको छ । रणनीतिक योजना निर्माण संबन्धी विभिन्न उपयोगी प्रकाशनहरूको सहायता लिदै अन्य राष्ट्रिय/अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरूले तयार गरेका रणनीतिक योजनाहरूको समेत अध्ययन गरी यस दस्तावेजलाई उत्कृष्ट बनाउन प्रयाश गरिएको छ । संस्थाले वि.सं. २०७१ सालमा अद्यावधिक गरेको ५ वर्षीय रणनीतिक योजनाको अवधि यस वर्ष २०७५ समाप्त भएको सन्दर्भमा आगामी वर्षहरूको लागि रणनीतिक योजना निर्माण गर्नु अपरिहार्य आवश्यकता थियो । र, उक्त आवश्यकतालाई पूरा गर्न समेत यो दस्तावेज महत्वपूर्ण हुनेछ ।

रणनीतिक योजना निर्माणमा अनुभवी व्यक्तित्व तथा संस्थाका पूर्व अध्यक्ष सम्पद जमरकट्टेलको सहजीकरण तथा डिकोसका वर्तमान कार्यसमिति पदाधिकारीहरू लगायत सिनियर कर्मचारीहरूको सहभागितात्मक/अन्तरक्रियात्मक विधिबाट यो योजना तयार गरिएको छ । रोल्पा जिल्लामा डिकोसको यस रणनीतिक योजना निर्माणमा कृषि स्वास्थ्य तथा वैकल्पिक जिविकोपार्जन “पहल” कार्यक्रम मार्फत उपलब्ध आर्थिक सहयोगले योजना निर्माण प्रक्रियामा थप बल पुगेको छ । उक्त योगदानको लागि हामी मर्सिकोर नेपाल तथा साभेदार प्रति कृतज्ञता व्यक्त गर्दछौं ।

डिकोसको क्षमता विकासको दायित्व बोध गर्दै साभेदार निकायले यस रणनीतिक योजनाको विकासमा आर्थिक योगदान प्रदान गरेता पनि, यो योजना उक्त परियोजनामा मात्रै केन्द्रित नभएर समग्र रूपमा संस्थाको र संस्थाले सेवा पुऱ्याउने आम समुदायको विकासका सवालहरूलाई समेट्न प्रयत्नशील रहेको छ ।

यो रणनीतिक योजनाको अवधि आगामी ५ वर्षको हुनेछ । अर्थात यो योजना २०७६ वैशाख देखि २०८० चैत्र सम्म लागु रहनेछ ।

१.२ संस्थाको विगत रणनीतिक योजनाको पुनरावलोकन

डिकोस आफ्नो स्थापना पछिका हरेक वर्ष वार्षिक कार्यक्रम तर्जुमा र कार्यान्वयनको अभ्यास गरिरहेको भए पनि २०६७ सालमा पहिलोपल्ट आफ्नै आन्तरिक प्रयाश र आन्तरिक श्रोत साधनबाट ३ वर्षका लागि रणनीतिक योजना तर्जुमाको अभ्यास गरेको थियो । त्यसरणनीतिक योजना तर्जुमाको अभ्यासको सिकाईको आधारमा २०७० सालमा ५ वर्षे रणनीतिक योजना परिमार्जन गरि कार्यान्वयनमा ल्याइएको थियो । उक्त योजनामा १. संस्थाको कार्यसमिति र सदस्यतालाई व्यवस्थित बनाउने, २. विभिन्न सहयोगी निकायहरूसंग सम्बन्ध विस्तार गरी थप नयाँ परियोजनाहरू कार्यान्वयनमा ल्याउने, ३. जिल्लागत विकास प्रोफाइल तयार गर्ने, ४. समुदायस्तरमा सुशासनको अभ्यास गराउने, ५. तथ्याङ्क, सूचना तथा जानकारीहरूको व्यवस्थापन गर्ने, र ६. भौगोलिक क्षेत्र विस्तार गर्ने लगायतका ६ वटा उद्देश्य निम्न उल्लेखित १० वटा योजनाहरू लाई निरन्तरता दिदै अगाडि सारिएको थियो ।

योजना नं. १	दलित, विपन्न, जनजाति र महिलाहरूलाई संस्थाको निर्णायक तहसम्म पुऱ्याउन योजना अवधिमा थप गरिने साधारण सदस्यता वितरणमा विशेष गरी त्यही वर्गलाई प्राथमिकता दिइने छ र विधान अनुसार मनोनित गरिने सदस्यहरू पनि सोही वर्गबाट छनौट गरिने छ ।
योजना नं. २	जनतालाई तत्काल लाभ दिने र बहुउद्देश्यीय आयोजनाहरू संचालन गर्न दातृ

	निकायहरूसंग समन्वय बढाइने छ ।
योजना नं. ३	परियोजनाहरु संचालन गर्दा सबै उपभोक्ताहरुले समानुपातिक ढंगले लाभ पाउने कुरालाई सुनिश्चित गरिने छ ।
योजना नं. ४	डिकोसको सहयोग सान्दर्भिक हुने विभिन्न क्षेत्रहरुको क्षेत्रगत प्रारम्भिक अध्ययन गरी क्षेत्रगत प्रोफाइल तयार गरिनेछ र त्यही प्रोफाइलाई कार्य संचालनको मार्गदर्शनको रूपमा लिइने छ ।
योजना नं. ५	समुदायका समस्या र चासोका विषयहरुलाई जनवकालतको माध्यमबाट प्राथमिकता साथ कार्यान्वयन गरिनेछ ।
योजना नं. ६	संस्थागत र योजनागत पारदर्शिताको लागि जनलेखा परीक्षणलाई अझ व्यापकता दिइइने छ । कुनै पनि सार्वजनिक चासोको विषयहरुमा सार्वजनिक रूपमा नै सूचनाहरु उपलब्ध गराउने कुरालाई संस्थागत गरिनेछ ।
योजना नं. ७	समान प्रकृतिका कामहरुमा तृणमूल (स्थानीय) तहदेखि योजना निर्माण तहसम्म संबन्धित सबै निकायहरूसंग समन्वय र सहकार्यलाई बढावा दिइने छ ।
योजना नं. ८	संस्थाका सूचनाहरु विद्युतीय माध्यमहरुमा समेत फेला पार्ने बनाउन इन्टरनेटबाट संस्थाका विवरणहरु प्रकाशित गरिने छ ।
योजना नं. ९	विषयगत दक्षता भएका व्यक्तिहरुलाई संस्थाको मुख्य जिम्मेवारीहरु प्रदान गर्दै थप संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गर्ने, संस्थाको भौगोलिक सिमाना चिर्नलाई रोल्पा बाहिर पनि क्रमशः डिकोस नेटहरुको स्थापना गर्दै जाने र विभिन्न विषयगत क्षेत्रहरुमा काम गर्न विषयगत समितिहरु बनाउँदै उनीहरुलाई सबल बनाउँदै लैजाने कुरालाई प्राथमिकता दिइने छ ।
योजना नं. १०	शहश्राव्दी विकास लक्ष्य र नेपालको ३ वर्षे अन्तरिम योजनाले प्राथमिकृत गरेका विषयहरुलाई आफ्ना योजनाहरुमा समाहित गर्दै कार्य संचालनको दिशा अवलम्बन गरिने छ ।

उल्लेखित उद्देश्य तथा योजनाहरु कार्यान्वयनमा डिकोस विगत ५ वर्षमा आंशिक मात्र सफल भएको देखिन्छ । खासगरी संस्थागत संरचना विकास, राष्ट्रिय/अन्तर्राष्ट्रिय निकायहरूसंग सम्पर्क तथा सहकार्य र कार्यक्षेत्र विस्तारमा सन्तोषजनक उपलब्धी हासिल भए पनि तथ्याङ्क व्यवस्थापन, कार्यक्षेत्रको प्रोफाइल निर्माण, जनवकालत, विद्युतीय सूचना प्रवाह आदि जस्ता विशेषज्ञ प्रयाश जरुरी हुने क्षेत्रमा कम प्रगति भएको छ ।

विगतको रणनीतिक योजना कार्यान्वयनको फलस्वरूप यस वर्षसम्म संस्थाले हासिल गरेको संस्थागत र सामाजिक प्रगति तथा यस अवधिका कमी कमजोरी लाई व्याख्या गरिएको छ । सन्दर्भका लागि संस्थाको रणनीतिक योजना २०७५/७६-२०७९/८० लाई अनुसूचीमा समावेश गरिएको छ ।

२. परिवेश विश्लेषण

२.१ डिकोस स्थापनाको परिवेश

डिकोसको स्थापना वि.सं. २०६१ (सन् २००४) मा भएको हो । सामाजिक विकासका विभिन्न क्षेत्रमा संलग्न रोल्पाली यूवाहरु तथा गैर सरकारी सेवामा संलग्न रोल्पा जिल्ला भित्र तथा बाहिरका यूवाहरुको सहभागिता तथा उत्प्रेरणामा गैर सरकारी संस्था मार्फत सामाजिक विकासमा सक्रिय हुन आवश्यक रहेको अवस्थाको विश्लेषणबाट जिल्ला प्रशासन कार्यालय रोल्पामा दर्ता गरी यो संस्थाको शुरुवात गरिएको हो । तत्कालिन समयमा नेपालभरि सशस्त्र राजनैतिक युद्धको अवस्था विद्यमान थियो भने रोल्पा लगायत मध्य पश्चिम क्षेत्रका सबैजसो जिल्लाहरु युद्धबाट सबभन्दा बढी प्रभावित थिए । रोल्पा जिल्ला विशेष गरी युद्धको आधार क्षेत्रको रूपमा परिचित थियो । परिणाम स्वरूप यस जिल्लाको सदरमुकाम बाहेकका क्षेत्रमा न त सकारी सेवा प्रवाह हुन्थ्यो न गैर सरकारी संस्थाका कार्यक्रमहरु नै । २०५९ सालदेखि भने केही गैर सरकारी संस्थाले युद्धरत नेकपा (माओवादी) संग संभौतै गरेर केही परियोजनाहरु सदरमुकाम बाहिर

पुर्याउन कोषिस गरिरहेका थिए । जिटिजेड एउटा ग्रामीण सडकको परियोजनासंग जोडिएर काम अगाडि बढाउँदै थियो भने आरआरएन साना पूर्वाधार र जीविकोपार्जनका क्रियाकलापहरु प्रवेश गराउने कोशिस गर्दै थियो । लुकीछिपी परियोजनाहरु संचालन गर्न अरु केही गैर सरकारीसंस्थाहरु लागिरहेका थियो । छलफल गर्दै कार्यक्रम संचालनको प्रयासमा एलएफपि र हेल्भेटासको भोलुङ्गे पुल सहयोग कार्यक्रम पनि पछि पछि थिए ।

डिकोसका संस्थापकहरुले उतिवेला आरआरएनको कर्मचारीको रुपमा समुदायहरुमा प्रवेश गर्दा र सो संस्थाका परियोजनाहरु कार्यान्वयन गर्दै जाँदा समुदायका आवश्यकता, माग र प्राथमिकताहरु बुझ्ने अवसर प्राप्त गरे । युद्धरत पक्ष र सरकारी पक्षसंग पनि सम्पर्क बलियो बनाउँदै लगे । र, समुदायका माग सम्बोधनका लागि त्यहाँ जारी प्रयासहरुभन्दा बढी प्रयासको खाँचो महसुस भयो । तत्काल समयमा लघु जलविद्युत र भोलुङ्गे पुलमा समुदायको सबभन्दा बढी चासो र माग भएको तर ती आयोजनाहरुको कार्यान्वयनको लागि सहयोगी संस्थाहरूसंग थप सहयोग खोजी गर्नुपर्ने आवश्यकता बोध भएकोले डिकोसको स्थापना अपरिहार्य हुन पुग्यो । समुदायका माग र प्राथमिकता भोलुङ्गे पुल र लघु जलविद्युत (पूर्वाधार विकास) मा बढी भए पनि अभाव र आवश्यकता शिक्षा, स्वास्थ्य, जीविकोपार्जन, वन, वातावरण सबै क्षेत्रमा उत्तिकै थियो । त्यसैले डिकोसले मर्सिकोरको अगुवाईमा सञ्चालित पहल कार्यक्रम जिल्लामा कार्यान्वयन आरम्भ गरी सफलता पूर्वक सम्पन्न समेत गर्न सकेको छ । डिकोसले समुदायका प्राथमिकताका क्षेत्रका अलावा अन्य आवश्यकताहरुलाई पनि सम्बोधन गर्ने योजना बनाएर आफ्नो स्थापना र शुरुवात गरेको थियो ।

२.२ डिकोसको वर्तमान कार्यक्षेत्रको परिवेश

सन् २०१० को अन्त्यमा बैकल्पिक उर्जा प्रबर्द्धन केन्द्रको क्षेत्रीय नविकरणीय उर्जा सेवा केन्द्रको रुपमा छनौट भएपछि विकास सरोकार समाज (डिकोस) ले हालसम्म राप्तीका ५ वटा जिल्ला: रोल्पा, रुकुम, सल्यान, प्यूठान र दाङमा प्रत्यक्ष रुपमा कार्यक्रम संचालनको अनुभव हासिल गरिसकेको छ । सन् २०११ मा अन्तराष्ट्रिय अध्ययन तथा सहयोग केन्द्र (सेसी) को सहयोगमा डिकोसले दाङ बाहेकका अन्य ४ जिल्लामा सामाजिक जवाफदेहिता संबन्धी कार्यक्रम (प्रान) अन्तरगत पब्लिक हेल्प डेस्क परियोजना संचालन गरी सार्वजनिक सेवा प्रदायक संस्थाहरुलाई जन उत्तरदायी बनाउने प्रयाश अगाडि बढाएको थियो । अहिले पनि संस्थाले रोल्पा बाहेक अन्य जिल्लाहरुमा आफ्नो कार्यक्रम तथा उपस्थितिलाई निरन्तरता दिइरहेको छ । राप्तीका यी जिल्लाहरु भित्री मधेश (दाङ) देखि उच्च पहाडी (रुकुम) को भूगोलसम्म फैलिएका छन् । दाङ जिल्ला भौगोलिक पहुँच, जनसंख्याको आकार लगायतका केही सूचकांकमा केही अगाडि भए पनि सबैजसो जिल्लाले धेरै हदसम्म आर्थिक, सामाजिक र सांस्कृतिक समानताहरु बोकेका छन् । तल उल्लेखित सूचांकहरुले उक्त कुराहरुको पुष्टि गर्दछन् ।

सूचांक	रोल्पा	रुकुम	सल्यान	दाङ	प्यूठान	डाटा श्रोत
१. कूल जनसंख्या	२२४,५०६	२०८,५६७	२४२,४४४	५५२,५८३	२२८,१०२	CBS, 2013
२. घर धुरी संख्या	४३,७५७	४१,८५६	४६,५५६	११६,४१५	४७,७३०	CBS, 2013
३. मानव विकास सूचांक	०.३९५	०.४३१	०.४४१	०.४८५	०.४१३	UNDP, 2014
४. साक्षरता (प्रतिशत)	५०.७४	५०.८१	५५.५०	६२.४१	५८.०१	UNDP, 2014
५. औशत आयु (वर्ष)	६६.२८	६८.३९	६८.८०	६७.३३	६४.३३	UNDP, 2014

२.३ नेपालको समग्र परिवेश र विकासमा गैसको भूमिका

नेपालमा व्याप्त चरम बेरोजगारीका कारण रोजगारीको संभावित प्लेटफर्म बनाउन सकिने कल्पनाले गर्दा धेरै भन्दा धेरै यूवाहरुले नेपालमा गैर सरकारी संस्था स्थापना गर्न पुगेको देखिन्छ । यसले गर्दा नेपालमा गुणात्मक भन्दा परिमाणात्मक गैसहरुको संख्या अत्यधिक रहेको छ । डिकोस स्थापना भएकै जिल्लालाई हेर्ने हो भने पनि हालसम्म १५० भन्दा बढी गै.स.स.हरु दर्ता भैसकेका छन् भने मुस्किलले १२/१५ वटा संस्थाहरु मात्र नियमित रुपमा अध्यावधिक गरिएका छन् । केही न केही कार्यक्रम संचालन भइरहेका

गै.स.स.को संख्या अझ निकै कम छ । राष्ट्रिय स्तरमा १६,००० भन्दा बढी गैससहरु समाज कल्याण परिषद्मा आवद्ध छन् तर देशभरि सक्रिय हुने गैससहरु ज्यादै कम छन् । यसले नेपालमा गैसस स्थापनामा नीतिगत लचकता रहेको स्थिति भल्काउँछ भने गैससहरुलाई फलिभूत गराउन सक्ने आवश्यक सहयोग नभएको देखिन्छ ।

तथापि नेपाल सरकारले विकासमा गै.स.स.हरुको भूमिका प्रभावकारी हुन सक्ने ठानेर उनीहरुलाई विकासको साभेदारको रुपमा चित्रित गर्ने गरेको छ । सन् १९९० यता देशमा लोकतन्त्रको पुनर्स्थापना भएपछि, लोकतन्त्रको प्रवर्धन, संस्थागत विकास र पुनरुत्थान गर्ने शिलशिलामा गैससहरुले ठूलो भूमिका खेलेका छन् । सरकारको सहयोगीको रुपमा स्थानीय विकासमा सहकार्य गर्ने होस वा सामाजिक पहरेदारको रुपमा सरकारलाई तिनका गतिविधी माथि खबरदारी गर्ने कार्य होस् गै.स.स.हरुले अहं भूमिका निभाइरहेका छन् । समुदायमा स्वास्थ्य, शिक्षा, सरसफाई, पोषण, कृषि, रोजगारी, प्राकृतिक श्रोतको व्यवस्थापन वा जे सुकै कार्यभार हुन् गैससहरुले अन्तराष्ट्रिय दाता वा साभेदारहरूसंग मिलेर सबै कामहरुलाई पारदर्शी रुपमा संभव तुल्याइरहेका छन् । उनीहरुले सानो व्यवस्थापकीय खर्चमा स्वयंसेवी ढंगले समुदायलाई पुर्याइरहेका सेवाहरु अतुलनीय छन् । नेपालको भौगोलिक जटिलता, बेला बेलामा चर्किने द्वन्द्व, सरकारी कर्मचारीमा देखिने आलस्यता; लोभ र भ्रष्टाचार, कार्य दक्षताको अभाव आदि कारणहरुले सरकारको उपस्थिति महसुस गर्न नपाएका जनसमुदायले पनि गैससहरुबाट सेवा सुविधा पाइरहेका छन् । विगत डेड दशकदेखि स्थानीय निकायको निर्वाचन नभएर जनउत्तरदायी स्थानीय निकायहरु स्थापना नभएको बखतमा पनि कर्मचारीहरुबाट संचालित निकायहरुलाई जनताप्रतिको उत्तरदायित्व बोध गराउन गैससहरुले ठूलो भूमिका निभाएका छन् ।

२.४ गैसस मार्फत सामाजिक विकासमा सहकार्य गर्ने अन्तराष्ट्रिय निकायहरुको तत्परता

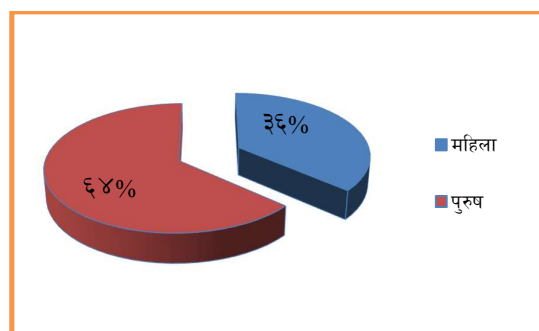
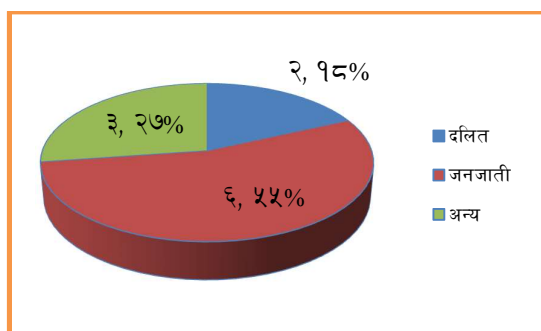
नेपालका स्थानीय गै.स.स.हरुले सामाजिक विकासमा खेलेको भूमिका प्रभावकारी प्रमाणित हुँदै गएको सन्दर्भमा यतिबेला अन्तराष्ट्रिय निकायहरुले समेत प्रत्यक्ष वा परोक्ष रुपमा गै.स.स.हरु मार्फत उनीहरुका सहयोग परिचालन गरिरहेको देखिन्छ । कतिपय अवस्थामा गै.स.स.हरूसंग प्रत्यक्ष संभौता गरेर होस वा कतिपय अवस्थामा नेपाल सरकारसंग संभौता गर्दै कार्यान्वयन गर्ने निकायको रुपमा गै.स.स. परिचालन गरेर होस् अन्तराष्ट्रिय निकायहरुले गै.स.स.हरु प्रति विश्वास प्रकट गरिरहेका छन् । नेपालका केही राष्ट्रिय स्तरका गै.स.स.हरुले प्रत्यक्ष रुपमा अन्तराष्ट्रिय दातृ निकायहरूसंग संबन्ध राखेर परियोजना स्वीकृत गराउन हैसियत राख्छन् भने क्षेत्रीय वा स्थानीय तहका गै.स.स.हरु नेपाल सरकार मार्फत संभौता भई आएका वा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स. मार्फत संभौता भई आएका कार्यक्रमहरुमा साभेदारको रुपमा काम गर्ने अवस्था रहेको छ । नेपाल सरकारले समाज कल्याण परिषद् मार्फत आफ्नो नीतिगत व्यवस्था गरी अन्तराष्ट्रिय गै.स.स.हरुलाई अनिवार्य रुपमा स्थानीय साभेदार संस्थाहरु मार्फत कार्यक्रम संचालन गर्नुपर्ने प्रावधान जारी गरेपछि नेपालमा कार्यरत विदेशी गैर सरकारी संस्थाहरुले समेत सन् २००८ यता नेपाल सरकारमा दर्ता भएका स्वदेशी गै.स.स.हरु मार्फत नै काम गर्न थालेका छन् । यसले स्थानीय र स्वदेशी गै.स.स.हरुलाई प्रोत्साहन गर्ने भए पनि कतिपय नकारात्मक प्रवृत्तिहरु समेत देखा परिरहेका छन् । यस्ता नकारात्मक प्रवृत्तिहरुमा (१) अन्तराष्ट्रिय गै.स.स.हरुले पहुँचका आधारमा स्थानीय साभेदार छनौट गर्ने (२) समुदायमा काम गर्ने स्थानीय साभेदारहरुलाई शिरोभार खर्चबाट बञ्चित गराउने (३) अन्तराष्ट्रिय गै.स.स.हरुले जुटाउनु पर्ने योगदान आफूले नजुटाएर स्थानीय गै.स.स.हरुको भागमा थोपर्ने तर शिरोभार लगायतका फाइदाहरु आफैँले लिने (४) सरकारी कार्यालयले स्थानीय साभेदार छनौट गर्दा राजनैतिक पहुँच वा आर्थिक लाभलाई आधार बनाउने (५) संस्थाभित्र न्यूनतम रोजगारी सृजना हुने लोभमा स्थानीय गै.स.स.हरुले वाध्यात्मक रुपमा जस्तो खाले संभौता पनि गर्ने (६) अत्यधिक प्रतिस्पर्धाको नाममा न्यूनतम बोल कबोल गरी स्थानीय तहमा काम गर्ने कर्मचारीहरुलाई न्यूनतम सेवा सुविधाबाट बञ्चित गराउने (७) स्थानीय संस्थाका कर्मचारी तथा पदाधिकारीहरुलाई सहयोगी संस्थाका कर्मचारीले हेप्ने वा तल्लो दर्जाको भावले व्यवहार गर्ने आदि ।

३. संस्थागत विश्लेषण

३.१ संस्थागत संरचना र नेतृत्व

डिकोसको विगत ३ वर्षीय रणनीतिक योजनाको पहिलो रणनीति अनुरूप संस्थाको संरचनामा अपेक्षित उपलब्धी हासिल भई हालको कार्यसमिति तथा कर्मचारीको संरचनामा स्थापित भएको छ । संस्थाको वर्तमान कार्यसमितिको संरचना निम्नानुसार रहेको छ ।

क्र.सं.	पद	नाम	ठेगाना	सम्पर्क फोन
१.	अध्यक्ष	कर्णबहादुर बाँठामगर	त्रिवेनी गा.पा.-७, रोल्पा	९८५७८२२९४८
२.	उपाध्यक्ष	श्रवण कुमार नेपाली	रोल्पा न.पा.-४, रोल्पा	९८४७८५११८८
३.	सचिव	कल्पना बुढामगर	त्रिवेनी गा.पा.-७, रोल्पा	९८४७८५०९९९
४.	सह सचिव	नर बहादुर बाँठा	त्रिवेनी गा.पा.-७, रोल्पा	९७४८५००५७३
५.	कोषाध्यक्ष	भ्रमू प्रशाद पोखेल	सूनीलस्मृति गा.पा.-९, रोल्पा	९८४७८५०७९८
६.	सदस्य	कृष्ण बहादुर डागी	त्रिवेनी गा.पा.-७, रोल्पा	९७५८५०३४०४
७.	सदस्य	लाल कुमारी पुन	त्रिवेनी गा.पा.-७, रोल्पा	९८४४७३२४४०
८.	सदस्य	फर्श तन्डन	गुल्मी	९८५८४२३२६६
९.	सदस्य	विर बहादुर घर्ति	माडी गा.पा.-५, रोल्पा	९८४९९६९९२
१०.	सदस्य	मनिका घर्ति	माडी गा.पा.-६, रोल्पा	९८४९७७०६९२
११.	सदस्य	गिता सुनार	सूनील स्मृति गा.पा.-६, रोल्पा	९८२२८८९५१०

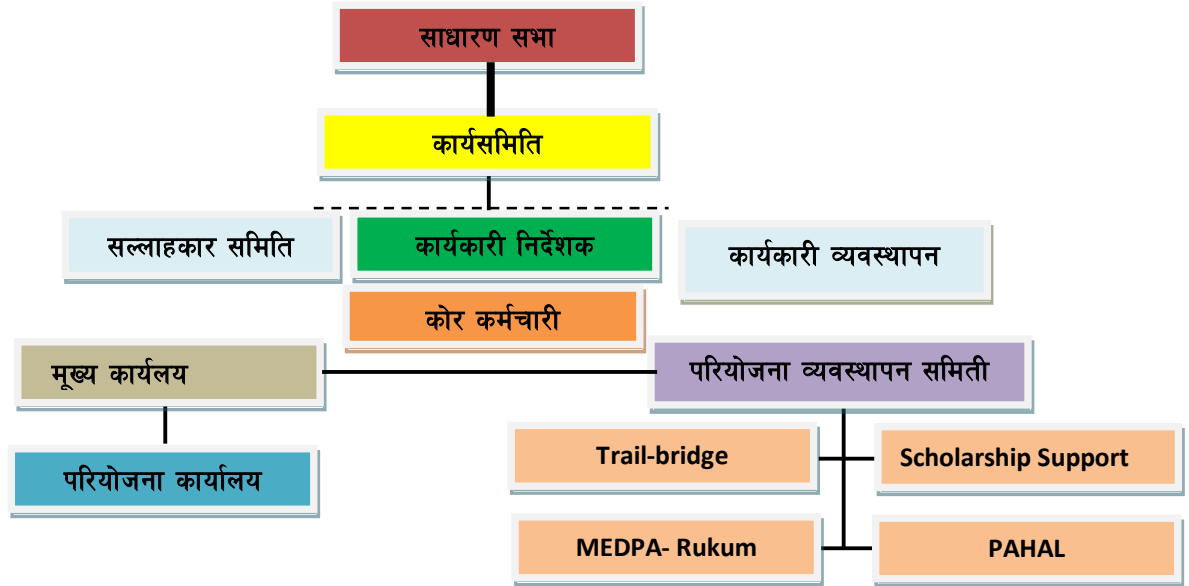
यस्तै संस्थाको विभिन्न तहको सदस्यता र यस वर्ष कायम रहेको कर्मचारीको संख्यात्मक विवरण निम्नानुसार रहेको छ ।

विवरण	जम्मा संख्या	पुरुष	महिला	दलित	जनजाती	अन्य
कार्यसमिति सदस्य	११	७	४	२	६	३
आजीवन सदस्य	२२	१६	६	३	११	८
साधारण सदस्य	६९	३६	२४	७	३९	२२
कर्मचारी	४२	२३	१९	४	२०	१८

संस्थाको साधारण सदस्यता र कर्मचारी संख्या २०१२/१३ मा उच्च विन्दुमा पुगेर पछिल्ला वर्षहरूमा केही कमि आएको देखिन्छ । उक्त वर्ष आजीवन र साधारण सदस्यको कूल संख्या १२९ पुगेको थियो भने कर्मचारी संख्या १३० जना पुगेको देखिन्छ । यसको कारण पछिल्ला उपखण्डमा व्याख्या गरिएको छ ।

संस्थाको विद्यमान संस्थागत संरचना निम्नानुसार निर्माण गरिएको छ । तथापि यो संरचना यही रणनीतिक योजनाको आधारमा आगामी वर्षहरूमा परिस्कृत र विकसित हुँदै जाने अपेक्षा गरिएको छ ।

संस्थाको संस्थागत संरचना

संस्थाको विद्यमान संस्थागत संरचना निम्नानुसार निर्माण गरिएको छ । तथापि यो संरचना यही रणनीतिक योजनाको आधारमा आगामी वर्षहरूमा परिस्कृत र विकसित हुँदै जाने अपेक्षा गरिएको छ ।

३.२ व्यवस्थापकीय नीति, नियम र विधीहरू

संस्था संचालनको लागि निम्न लिखित दस्तावेजहरू डिकोसको अभिन्न अंगको रूपमा रहेका छन्

- क) संस्थाको विधान २०६१ तथा संशोधन २०६३: यो संस्थाको मूख्या नीतिगत दस्तावेज हो जसले संस्थाका आधारभूत उद्देश्यहरूलाई समेट्दै संस्थाको संचालन कसरी गरिन्छ भन्ने व्याख्या गरेको छ ।
- ख) संस्थाको कर्मचारी प्रशासन नियमावली २०६२: यो नियमावली २०७४ मा पुनःसंशोधन गरिएको छ । यसले कर्मचारीहरूको व्यवस्थापन गर्ने पक्षलाई व्याख्या गरेको छ ।
- ग) संस्थाको आर्थिक नियमावली २०६२: यो नियमावली पनि २०७४ मा पुनःसंशोधन गरिएको छ । यसले संस्थाको आम्दानी, खर्च लगायत आर्थिक व्यवस्थापन गर्ने पक्षहरूलाई व्याख्या गरेको छ ।
- घ) संस्थाको बाल संरक्षण नीति २०७०: संस्थाको बाल बचाउ नीतिले आफ्नो कार्यालयलाई बाल मैत्री बनाउनुका साथै कार्यक्षेत्रमा बालबालिकालाई न्यायोचित अवसर दिन चालिने कदमहरूलाई सुनिश्चित गरेको छ ।
- ङ) सूचना तथा संचार नीति २०६४ ।
- च) संस्थागत ५ वर्षे रणनीतिक योजनाका २०७१ ।
- छ) लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी नीति २०७३ ।
- ज) भ्रष्टाचार विरुद्धको नीति २०७३ ।
- झ) साभेदार नीति २०७३ ।

विधीहरू (कानूनतः पालना गर्नुपर्ने):

संस्थालाई नेपाल सरकारको प्रचलित ऐन कानून अनुसार चुस्त, दुरुस्त राख्न निम्न कार्यहरू व्यवस्थित गर्दै आईएको छ ।

- क. संस्थाका अध्यक्ष र कोषाध्यक्षको हस्ताक्षरमा मूल बैंक खाता संचालन, परियोजनाहरू संचालनको लागि छुट्टा छुट्टै बैंक खाताहरूको स्थापना
 - ख. वार्षिक रूपमा लेखा परीक्षण, लेखा परीक्षण प्रतिवेदन आन्तरिक राजश्व कार्यालयमा पेश गर्ने
 - ग. वार्षिक रूपमा जिल्ला प्रशासन कार्यालयबाट संस्थाको नविकरण
 - घ. प्रत्येक वर्ष साधारण सभा र हरेक ३ वर्षमा कार्यसमितिको निर्वाचन
 - ङ. आन्तरिक राजश्व कार्यालयबाट स्थायी लेखा नं. प्राप्त गरी हरेक वर्ष राजश्व संबन्धी विवरण पेश
 - च. नेपाल सरकार, समाज कल्याण परिषदमा आवद्धता
- उल्लेखित कामहरू नियमित रूपमा भएकोले संस्थाले कानूनी दायित्व पूर्ण रूपमा परिपालन गरेको देखिन्छ ।

विधीहरू (संस्थागत विकासको लागि):

डिकोसले संस्थागत विकासको लागि निम्न कार्यहरू नियमित रूपमा कार्यान्वयनमा ल्याईएको छ।

- क. हरेक महिना कार्य समितिको बैठक
- ख. सचिवालय गठन गरी आवश्यकता अनुसार सचिवालय बैठक
- ग. आवश्यकता अनुसार कर्मचारी बैठक र परियोजना संयोजकहरूको बैठक
- घ. संस्थामा परियोजना अनुगमन समितिको गठन र उक्त समितिको परिचालन
- ङ. जिल्ला स्तरमा परियोजना सल्लाहकार समितिको गठन र उक्त समितिको बैठक, समितिबाट अनुगमन र त्यसको समिक्षा
- च. जिल्लामा रहेका सरोकारवालाहरूबाट परियोजनाहरूको अनुगमन
- छ. परियोजनाहरूको संचालन स्थानीय उपभोक्ता समितिहरू वा स्थानीय साभेदार वा सामुदायिक संस्था वा स्थानीय स्तरका स्थायी/अस्थायी समितिहरू मार्फत
- ज. भुक्तानीहरू गर्दा संस्थाको नियमावली र नर्मसको आधारमा
- झ. कर्मचारीहरूको वार्षिक कार्यप्रगति मूल्याङ्कन र सो को आधारमा पुरस्कार वा दण्डको व्यवस्था
- ञ. आफ्ना वार्षिक कार्यक्रमहरू जिल्ला परिषदहरूबाट अनुमोदन गराउने
- ट. गैसस महासंघ नेपालमा आवद्धता

३.३ संस्थाको छवि तथा पहिचान

रोल्पा जिल्लामा सशस्त्र द्वन्द्वकै अवस्था रहँदा स्थापना भई सोही समयदेखि सामाजिक विकासमा सक्रिय रहेको हुँदा रोल्पा जिल्लाभित्र रहेका सबै राजनैतिक दल, सरकारी निकाय र जनसमुदायमा यो संस्था छिट्टै परिचित बन्न पुगेको देखिन्छ । अर्को तर्फ रोल्पा जिल्लामा सामाजिक विकासका कार्यमा सक्रिय रही अनुभव हासिल गरिसकेका व्यक्तिहरूको संलग्नताले यसको विश्वसनियता सबै सामु स्थापना कालदेखि नै बढेको देखिन्छ । स्थापनाको बेलादेखि नै अनवरत मेहनत र प्रयाशहरूका कारण डिकोसले आफ्नो कार्यक्षेत्र राप्तीका ५ वटै जिल्लामा विस्तार गर्नुका साथै ठूलो कर्मचारी परिवार निर्माण गर्न सकेको देखिन्छ । संस्थाका कार्यसमितिका पदाधिकारी तथा कर्मचारीमा रहेको कार्यगत कौशल, लगाव र व्यावसायिक दक्षताका कारण रोल्पा जिल्लाभित्र स्थापना भए पनि अन्य जिल्लाहरूमा विस्तार हुने सामर्थ्य यो संस्थाले राखेको छ जुन रोल्पा जिल्लाभित्र स्थापना भएका अन्य कुनै पनि संस्थाले गर्न सकेको देखिदैन । सामान्यतः रोल्पा जिल्लाको संपूर्ण भूभागमा डिकोसको राम्रो उपस्थिति रहेको छ । जिल्लाका प्रायः सबै सर्वसाधारण डिकोसको नामबाट परिचित छन् । उल्लेखनीय के छ भने कतिपय समुदायमा अन्य गैससहरूबाट वा सरकारी तवरबाट भएका कामलाई पनि सर्वसाधारणले डिकोसले गरेको हो भनेर बुझाइ हुने गरेको

देखिन्छ । त्यसैले रोल्पामा डिकोस, सामाजिक विकासको पर्यायवाची जस्तै बनिसकेको छ । रोल्पा जिल्लामा डिकोसको योगदानलाई मूल्याङ्कन गर्दै एक जना समाजसेवीले संस्थाको आफ्नै कार्यालय भवन बनाउन सहयोग पुगोस भन्ने हेतुले जिल्ला सदरमुकाममा करीब ३२० वर्ग मी. क्षेत्रफलको जग्गा समेत संस्थाको नाममा दान दिनुभएको छ ।

रोल्पा जिल्ला बाहिर पनि प्यूठान, रुकुम, सल्यान र दाङमा डिकोसको सशक्त उपस्थितिले गर्दा यस संस्थालाई नचिन्ने जिल्ला स्तरका सरोकारवाला र स्थानीय समुदाय विरलै भेट्न पाइन्छ । डिकोसका सामाजिक विकासकार्यहरूबाट राप्तीका ४५ हजारभन्दा बढी घरधुरी प्रत्यक्ष लाभान्वित भइसकेका छन् भने कतिपय सामाजिक अभियानका गतिविधीहरूले चाहिँ संपूर्ण राप्ती अंचलका बासिन्दाहरूलाई नै लाभ पुर्याइरहेको छ । संस्थाले रोल्पा जिल्लाभित्र र बाहिर कार्यक्रमहरू संचालन गर्दा ती जिल्लाका स्थानीय संस्थाहरूलाई आफ्नो साभेदार बनाई परियोजनाहरू कार्यान्वयनको अनुभव समेत हासिल गरेको छ ।

निम्न उल्लेखित संघ संस्था तथा निकायहरूमा डिकोसको संलग्नता र सदस्यताले पनि डिकोसको पहिचानलाई थप उजागर गर्दछन् ।

राष्ट्रिय स्तरमा

- i. संस्थापक सदस्य – नविकरणीय उर्जा गैसस महासंघ नेपाल
- ii. कार्यसमिति सदस्य – राष्ट्रिय उद्यमशिलता विकास केन्द्र नेपाल
- iii. कार्यसमिति सदस्य – राष्ट्रिय यूवा संस्था संजाल

जिल्ला स्तरमा

- i. जिल्ला स्तरीय मानवअधिकार संरक्षण समिति

३.४ कमी, कमजोरीको विश्लेषण

डिकोसले २०७५ साल चैत्रमा स्थापनाको १५ वर्ष पूरा गरेको छ । र यो रणनीतिक योजना निर्माण हुँदै गर्दा १६ औं वर्षमा प्रवेश गरेको छ । संस्था स्थापना भएको भूगोल, परिवेश र अन्य सूचकहरूको आधारमा विश्लेषण गर्दा हालसम्मका प्रगतिहरू सन्तोषजनक देखिए पनि सन् २०१० देखि २०१२ को अन्त्यसम्म फुकेको आकारमा रहेको संस्था त्यसपछि केही खुम्चिएको र फेरी पछिल्ला केहि वर्षमा फेरी फैलिने क्रममा रहेको छ । यो खुम्च्याइ र फैलाईले संस्थाको कार्यक्षेत्र, कर्मचारी संख्या र कूल बजेट परिचालनलाई समेत प्रभावित बनाएको छ । अर्को तर्फ यी अवधिलाई लक्षित गरी बनाइएको ३ वर्षे योजना २०६७/६८-२०७०/७१ तथा तथा ५ वर्षे परिमार्जित रणनीतिक योजनाको समेत आंशिक मात्र सफल भएको देखिन्छ । यस आधारमा विश्लेषण गर्दा संस्थाका निम्न लिखित कमी कमजोरीहरू औल्याउन सकिन्छ ।

(क) नेतृत्व विकासको अभ्यासमा कमी

सन् २००४ देखि २०१९ सम्म संस्थाका तत्कालिन अध्यक्ष र उपाध्यक्षको संयुक्त प्रयास र टिमका अन्य सदस्यहरूको सहयोग र समर्थनमा संस्थाले निरन्तर फड्को मारेको तथ्य भेटिन्छ । तर, २०१३ मा तत्कालिन अध्यक्ष देश बाहिर गएपछि अध्यक्षको भूमिकामा संस्थाका उपाध्यक्षलाई जिम्मेवारी दिइयो । जसले यस अगाडिको सामुहिक प्रयाशको अभ्यासलाई निरन्तरता दिन कठिन तुल्यायो । मुख्य नेतृत्वमा परिवर्तन भएपछि संस्था संचालनको शैलीमा आएका परिवर्तनमा सबै सदस्यहरूलाई अभ्यस्त हुन निकै समय लागेकोले संस्था कमजोर हुँदै गएको देख्न सकिन्छ । नेतृत्व परिवर्तन हुन सक्ने सम्भावना पहिले नै थाहा भएता पनि भावी नेतृत्वको लागि तयारी र क्षमता विकासका प्रयाशहरू समयमै नगरिँदा संस्थाले क्षति बेहोर्नु परेको देखिन्छ ।

(ख) कमजोर आन्तरिक कोष

डिकोसले १५ वर्षसम्म संचालन/सम्पन्न गरेका २३ वटा परियोजनाहरूको दौरानमा उल्लेख्य चल/अचल सम्पत्ती जोडेको भए पनि संस्थाको आन्तरिक कोष निकै कमजोर देखिन्छ । संस्थालाई आवश्यक आधारभूत सामग्रीहरू खरिद गर्न, नियमित व्यवस्थापन गर्न र संस्था संचालन गर्ने कर्मचारी परिचालन गर्न ठूलो रकम खर्च हुने हुँदा आन्तरिक बचत कोष बलियो हुन नसकेको तर्क अगाडि सारिए पनि संस्थाले परिकल्पना गरेका संस्थागत विकास कोष र जगेडा कोषको व्यवस्थापन उचित ढंगले नहुँदा ती कोषमा रकम जम्मा हुन नसकेको देखिन्छ । आन्तरिक कोष बलियो नहुँदा अत्यावश्यक समयमा चाहिने खर्च समेत जुटाउन नसकी कतिपय अवसरहरू गुमाउनु परेको देखिन्छ । पछिल्लो समयमा संस्थाले संभौता गरेका कतिपय परियोजनाहरूले शिरोभार बजेट नै उपलब्ध नगराउनेबरु संस्थाले उल्टै विभिन्न प्रकृत्यामा आफ्नो आन्तरिक कोष खर्चिनु पर्ने अवस्थाले गर्दा समेत संस्थाको आन्तरिक कोष कमजोर हुँदै गएको देखिन्छ ।

(ग) प्रतिस्पर्धाको सोच नहुनु

रोल्पा जिल्ला तथा राप्ती क्षेत्र भित्र समेत कुनै समयमा कमजोर ठानिएका कतिपय गैससहरूले विगत केही वर्षमा बजेट परिचालन, कर्मचारी संख्या र परियोजनाहरूको आकारमा परिमाणात्मक फड्को मारेको देखिन्छ । त्यस्ता संस्थाहरूले संचालन गर्न पुगेका कतिपय परियोजनाहरूको प्रतिस्पर्धामा डिकोसले सहजै जित हासिल गर्न सक्थ्यो । तर, ती प्रतिस्पर्धाहरूमा उत्रने र त्यसको लागि खरो तयारी गर्ने काममा डिकोस पछाडि परेको देखिन्छ । अस्वस्थ प्रतिस्पर्धामा नजाने डिकोसको सोच राम्रो भए पनि प्रतिस्पर्धाको क्रममा अरुले अपनाएका गलत प्रवृत्तिहरूलाई ठीकसंग पहिचान गर्न नसक्नु र पहिचान गरिएका विषयलाई पनि मुद्दाको रूपमा प्रस्तुत गर्न नसक्नु डिकोसको मुख्य कमजोरी देखिन्छ ।

(घ) कर्मचारीहरूको क्षमता विकास र उत्प्रेरणा जागृतिमा पर्याप्त ध्यान नजानु

डिकोसले आफ्नो प्रतिस्पर्धात्मक क्षमतालाई कायम राख्न मजबुद कर्मचारीहरूको यौटा स्थायी टिम बनाउनु जरुरी थियो जो यो रणनीतिक योजना तर्जुमा गर्दा खड्किरहेको देखिन्छ । खासगरी संस्थाको समग्र व्यवस्थापनको लागि (कार्यकारी प्रमुख), आर्थिक व्यवस्थापनको लागि (लेखा प्रमुख) र कर्मचारी प्रशासनको लागि (प्रशासन प्रमुख) तयार भएको यौटा सशक्त टिम अपेक्षित हुने भए पनि डिकोसले त्यस्तो टिम खडा गर्न नसकेको वा विगतमा भएको जनशक्तिलाई निरन्तरता दिन नसकेको देखिन्छ । संस्थाबाट हाल जिम्मेवारी दिइएका संबन्धित व्यक्तिहरू संस्थाको स्तर अनुसार आवश्यक पर्ने क्षमताको मापदण्ड पूरा गर्न असमर्थ देखिन्छन् । अर्कोतर्फ विगत केही वर्ष यता संस्थाले लेखा वा प्रशासकीय व्यवस्थापनको लागि जिम्मेवारी दिएका व्यक्तिहरू छिटो छिटो परिवर्तन भएको देखिन्छ र त्यसको कारकको रूपमा उनीहरू उक्त जिम्मेवारीको लागि उत्प्रेरित नभएकोले हो भन्ने देखिन्छ ।

३.५ आन्तरिक वास्तविकता र बाह्य बुझाइ

(१) डिकोसको उत्पत्तिको बारेमा: रोल्पा जिल्लाभित्रका कतिपय सरोकारवाला र समुदायका सदस्यहरूमा डिकोसको उत्पत्तिको विषयमा भ्रम रहेको पाइयो । कतिपयले यो जिल्ला बाहिरबाट कार्यक्रम संचालन गर्न रोल्पामा आएको गै.स.स.को रूपमा र कतिपयले त अन्तरराष्ट्रिय गैससको रूपमा बुझेको पाइयो । खासगरी लामो समयसम्म डिकोसको नेतृत्व जिल्ला बाहिरका व्यक्तिबाट भएकोले त्यस्तो बुझाइ भएको देखिन्छ । यद्यपि अहिले त्यस्तो बुझाइमा क्रमशः परिवर्तन भइरहेको छ ।

(२) डिकोसका कर्मचारी र पारिवारिक सदस्यहरूको बारेमा: डिकोस स्थापनाकालमा संस्थामा स्वयंसेवी रूपमा काम गरेका पदाधिकारीहरूको परिवारका सदस्यहरूको समेत संस्थामा स्वयंसेवी सहयोग रहेको थियो । पछिल्लो केही समय आंशिक तलब उपलब्ध हुने पदहरूमा आंशिक कर्मचारी वा परामर्शदाताको रूपमा त्यस्ता सदस्यहरूलाई संस्थाले स्थान दिएको देखिन्छ । तर, त्यसको आलोचना भएपछि डिकोसले पदाधिकारीका एकाघरका सदस्यहरूलाई कर्मचारी हुनै नपाउने व्यवस्था गरेको छ र त्यसलाई कडाइका साथ कार्यान्वयन गरिरहेको छ । तर, डिकोसका आलोचकहरू अहिले पनि संस्थामा परिवारका सदस्यहरूलाई भर्ना गरिन्छ भन्ने आरोपहरू लगाउने गर्छन् ।

(३) डिकोससंग अपेक्षा धेरै: एक दशकदेखि सामाजिक तथा ग्रामीण विकासका हरेक क्षेत्रमा र वृहद भौगोलिक क्षेत्रमा काम गरिरहेको हुँदा समुदायका सदस्यहरूले डिकोससंग पहुँच भए कार्यक्रम पाइने अपेक्षा धेरै देखिन्छ भने जिल्लामा रहेका सरोकारवालाहरूबाट पनि परियोजना संबन्धी र व्यक्तिगत निहित स्वार्थ संबन्धी थुप्रै अपेक्षाहरू प्रकट भइरहेका हुन्छन् । त्यस्ता अपेक्षाहरूमा आर्थिक सहयोग, चन्दा वा खानपिन र अतिरिक्त आम्दानीको लागि समेत हुने गर्छन् । तर, डिकोसले सहभागितामूलक प्रकृयाबाट नआएका कुनै पनि परियोजनाको लागि समुदाय वा कुनै पनि व्यक्तिका निजी स्वार्थहरू पुरा गर्न सक्दैन । यस्तो चाहना पुरा हुन नपाएका कतिपय व्यक्तिहरूले संस्थाको बारेमा दुष्प्रचारका प्रयासहरू पनि गरेको देखिन्छ ।

(४) संस्थाको अहितमा लाग्ने असंबन्धित व्यक्तिहरू: बेला-बेलामा डिकोसको विपक्षमा विभिन्न टिका टिप्पणीहरू सुनिनुको साथै संस्थालाई नै कमजोर बनाउने गतिविधिहरू समेत सतहमा आउने गरेका छन् । यसो गर्नेमा खासगरी कुनै प्रतिस्पर्धामा डिकोसभन्दा पछाडि परेका संस्थाहरू, डिकोससंग निहित स्वार्थ (आफूले सिफारिस गरेको कर्मचारी नियुक्ति वा रकमी स्वार्थ समेत) को अपेक्षा गरी पूरा गर्न नसकेका व्यक्तिहरू वा डिकोससंग संबन्धित व्यक्तिलाई आफ्नो राजनैतिक समूहको व्यक्ति होइन भनी ठान्ने व्यक्तिहरू देखिएका छन् । डिकोसको आन्तरिक चरित्रलाई विश्लेषण गर्दा आफ्नो विरुद्धमा केही गर्ने वा बोल्ने व्यक्ति वा संस्थासंग कुनै दुष्मनी कायम गरेको देखिँदैन । यो रणनैतिक योजना निर्माणमा सहभागीहरूको विचारमा डिकोसले संस्थागत रूपमा कसैको विरुद्ध कुनै लान्छना, दुर्व्यवहार वा योजना बनाएको छैन । संस्थामा रहेका व्यक्तिहरूको निजी जीवनमा राजनैतिक वा अन्य कुनै आस्थाको प्रभाव भए पनि त्यसैको कारणबाट संस्थाले कुनै व्यक्ति, समूह वा संस्थालाई गर्ने व्यवहारमा अन्तर आएको छैन र आउन दिने पनि छैन ।

४. संस्थाको परिकल्पना (Vision) तथा गन्तव्य (Mission)

परिकल्पना(Vision)

डिकोसको स्थापना भएपछि यसको परिकल्पनाको रूपमाको निम्न लिखित हरफलाई उल्लेख गरिएको छ - “विकास सरोकार समाज (डिकोस) यस्ता समुन्नत ग्रामीण समाजहरूको परिकल्पना गर्दछ जहाँ हरेक मानव समुदाय उनीहरूको विकास, आर्थिक स्थायित्व तथा सभ्यताको निम्ति सबैका लागि समान रूपमा वितरित श्रोतहरूको सही सदुपयोग गरिरहेका हुनेछन्” ।

यसै परिकल्पना पूरा गर्ने दिशामा यो रणनीतिक योजना उद्यत हुनेछ ।

गन्तव्य(Mission)

स्वयंसेवकहरूको स्वयंसेवालाई प्रवाहित गरी नेपालमा विकासको मूलप्रवाहबाट बञ्चितकरणमा परेका समुदायको उत्थान र सम्बृद्धिमा लाग्नु संस्थाको तात्कालिन गन्तव्य हो । विकास सरोकार समाजले राष्ट्रिय, अन्तराष्ट्रिय सरकारी तथा गैर-सरकारी संस्थाहरूको विकासका प्राथमिकताहरू तथा आम नागरिकका विकासका आवश्यकताबीच समन्वयात्मक भूमिका निर्वाह गरी यो गन्तव्यमा पुग्ने मार्ग तय गर्नेछ ।

५. लक्ष्यहरूको निर्धारण

दीर्घकालिन लक्ष्य:

सामुदायिक विकासको प्रकृयाबाट ग्रामीण तथा बञ्चित समुदायको जीवनस्तरमा सकारात्मक परिवर्तन ल्याई सम्बृद्ध र विकसित समाजहरूको स्थापनाको लागि निरन्तर प्रयाश गर्ने ।

तात्कालिन लक्ष्य जनवरी २०१९ देखि डिसेम्बर २०२३ सम्मको लागि

आगामी ५ वर्षभित्र संस्थालाई राष्ट्रिय स्तरको गैर सरकारी संस्थाको दर्जामा पुर्याउने ।

(सूचकहरू:

- भौगोलिक कार्यक्षेत्र बढाएर कम्तिमा १० वटा जिल्ला समेट्ने गरी कम्तिमा २ वा सो भन्दा बढी प्रदेश वा २ वा सो भन्दा बढी क्षेत्रमा कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन हुने,
- कर्मचारी संरचना कम्तिमा १०० जना हुने, अधिकृत स्तरको कर्मचारी कम्तिमा २५ जना हुने, र
- वार्षिक बजेटको आकार २०२३ सम्ममा कम्तिमा १० करोड हुने)

व्याख्या – कुनै पनि गैर सरकारी संस्था जिल्ला स्तर, क्षेत्रीय स्तर वा राष्ट्रिय स्तरको हुने कुरा नेपाल सरकारको प्रचलित कानून वा गैर सरकारी संस्था महासंघको नीतिमा सुस्पष्ट उल्लेख गरेको भेटिँदैन । तर, सामान्य व्यावहारमा एउटा समुदायमा मात्र काम गर्ने संस्थालाई सामुदायिक स्तरको गैसस र सोही अनुसार जिल्ला भित्रमात्र वा एउटा भौगोलिक क्षेत्रभित्र मात्र काम गर्ने संस्थालाई जिल्ला वा क्षेत्रीय स्तरको र २ वा सो भन्दा बढी क्षेत्रको भूगोलमा काम गर्ने संस्थालाई राष्ट्रिय स्तरको गैसस भन्ने गरिएको छ । तर, राष्ट्रिय स्तरको गैसस हुनको लागि कर्मचारी संख्या वा बजेटको आकारमा त्यस किसिमका कुनै खाले व्यावहारिक मापदण्ड समेत लागू गरिएको छैन ।

६. लक्ष्यमा पुग्नका लागि निर्मित उद्देश्यहरू

संस्थागत विकास तर्फका उद्देश्यहरू

(१) संस्थाको संस्थागत संरचनामा सुधार गर्ने

- (२) संस्थाको आन्तरिक कोष बलियो, दीगो र स्थायी बनाउने
- (३) संस्थामा भौतिक संरचना, सबारी साधन औजार तथा उपकरणहरु थप गर्ने
- (४) संस्थाका लागि आवश्यक नीति, नियमहरु परिमार्जन तथा थप गर्ने, विषयगत रणनीतिहरु निर्माण गर्ने
- (५) रोल्पा जिल्ला भित्रका सबै समुदायमा पुग्ने
- (६) रोल्पा जिल्ला बाहिर कार्यक्रमहरुको विस्तार गर्ने
- (७) एकिकृत र पारदर्शी विकासको अवधारणालाई अवलम्बन गर्ने
- (८) सामाजिक विकासमा संस्थाको भूमिकालाई प्रभावकारी बनाउन विद्युतीय माध्यम, सामाजिक संजाल र जनवकालतको माध्यम अपनाउने

७. पंचवर्षीय योजनाहरु (हालको अवस्था, योजना अवधिमा चालिने कदम र विधी सहित)

बुदा ६ मा प्रस्तुत गरिएका उद्देश्यहरु पुरा गर्न निम्न लिखित योजनाहरु प्रस्ताव गरिएको छ ।

७.१ संस्थागत विकास सम्बन्धी योजनाहरु

योजना नं. १ (उद्देश्य नं. १ संग संबन्धित) : संस्थामा विभिन्न समितिहरु गठन, निर्माण वा व्यवस्थित गर्ने

हालको अवस्था – संस्थाले कार्य समितिको निर्णयबाट विभिन्न समयमा कार्यसमितिको सल्लाहकार समिति, परियोजना अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समिति, पदपूर्ति समिति, निर्वाचन समिति र खरिद समितिको व्यवस्था गरेको छ । त्यस्तै संस्थागत विकासको अभ्यासको लागि रोल्पा र दाङ जिल्लाभित्र जिल्ला समितिको निर्माण गरिनुका साथै त्यस प्रकारका समितिहरु अन्य जिल्लामा पनि विस्तार गर्दै लैजाने नीति लिई जिल्ला समितिको लागि नियमावली बनाई लागू समेत गरेको देखिन्छ । तर, यो रणनीति तयार गर्दाको मितिमा रोल्पा जिल्ला समिति भंग भइसकेको, सल्लाहकार समिति अपूर्ण तथा अस्पष्ट रहेको, परियोजना अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समितिले बजेट अभावमा आफ्नो काम प्रभावकारी रूपमा गर्न नसकेको तर पदपूर्ति समिति, निर्वाचन समिति र खरिद समितिले आवश्यकता अनुसार आफ्नो भूमिका निभाएको देखिन्छ ।

योजना अवधिमा चालिने कदम –संस्थागत विधी स्थापना गर्नको लागि निर्माण गरिने समितिहरु संबन्धी काम यस रणनीतिक योजनाको पहिलो वर्षमा नै शुरु गरिने छ ।

सल्लाहकार समिति सम्बन्धमा – (क) संस्थामा हाल कायम रहेको सल्लाहकार समितिको व्यवस्थालाई खारेज गरिने छ । (ख) सल्लाहकार समितिको सट्टा संस्थाको हितमा सोच्ने र रणनीतिक मार्ग निर्देशन गर्न सक्ने विशिष्ट शैक्षिक योग्यता र अनुभव भएका व्यक्तिलाई संस्थाको सल्लाहकारको रूपमा नियुक्त गरी उनीहरूसंग औपचारिक छलफल गर्ने अवस्था सृजना गरिने छ । (ग) यस्तो सल्लाहकारहरुमा - प्रमुख सल्लाहकार, कोष निर्माण सल्लाहकार, संस्थागत विकास सल्लाहकार र क्षमता विकास सल्लाहकार रहन सक्नेछन् । (घ) नियुक्ति प्राप्त सल्लाहकारहरु पूर्णकालिन वा अल्पकालिन तलबी कर्मचारी हुनेछन् । (ङ) प्रमुख सल्लाहकार कार्य समिति मातहत र अन्य सल्लाहकारहरु कार्यकारी निर्देशक मातहत हुनेछन् (च) आवश्यकता अनुसार सल्लाहकारहरुलाई संस्थाको कार्यसमितिको बैठकमा समेत निमन्त्रणा गरिने छ । (छ) सल्लाहकार समितिका सदस्यहरुबाट लिखित वा मौखिक सल्लाह लिई त्यसलाई कार्यान्वयन गरिने छ ।

परियोजना अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समिति सम्बन्धमा – यो समितिको नाम परिवर्तन गरी आन्तरिक अनुगमन, मूल्याङ्कन, परीक्षण तथा सिकाई समिति (Internal Monitoring, Evaluation, Auditing and Learning Committee) कायम गरिने छ । यो समितिमा कार्य समितिबाट २ जना र अधिकृत तहका कर्मचारीबाट १ जना प्रतिनिधित्व हुने गरी कार्य समितिले निर्णय गर्नेछ । यो समितिका सदस्यहरुले संस्थाबाट सम्पादन भएका हरेक गतिविधी, परियोजना संचालन, आम्दानी खर्चको

अवस्था, खर्च गर्ने तरिका, कर्मचारी तथा पदाधिकारीहरूको व्यवहार, संस्थाबाट र संस्थाको बारेमा प्रवाहित सन्देशहरूको बारेमा ख्याल राखी कार्य समितिको बैठकमा लिखित वा मौखिक प्रतिवेदन पेश गर्नेछन् । आवश्यकता अनुसार यो समितिको छुट्टै बैठक समेत बस्न सक्नेछ । अन्य समितिहरूको संबन्धमा: संस्थामा हाल कायम रहेका खरिद समिति, पदपूर्ति समिति र आवश्यकता अनुसार गठन हुने निर्वाचन समितिको आवश्यकता र प्रभावकारिता उपयुक्त देखिएकोले त्यसलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

सचिवालय समिति – संस्थाको विकासक्रममा पर्दै जाने चाप र पदाधिकारीहरूको व्यस्तताले तत्काल गर्नुपर्ने निर्णयहरू प्रभावित हुन सक्ने सिकाइको आधारमा विगतमा शुरु गरिएको सचिवालयको अवधारणालाई कायमै राखिने छ । सचिवालयमा अध्यक्ष, सचिव, कोषाध्यक्ष र कार्यकारी निर्देशक रहने छन् । संस्थाको तर्फबाट तत्काल गर्नुपर्ने निर्णय र प्रेशित गर्नुपर्ने आधिकारिक धारणाको लागि सचिवालयले निर्णय गर्न सक्नेछ ।

अनुमानित खर्च र लागत व्यवस्थापन – सल्लाहकारहरूको नियुक्ति कर्मचारीको रूपमा हुने भएकोले निजहरूको तलब व्यवस्थापन संस्थाको मुख्य चुनौतिको रूपमा रहने छ । तर, अन्य समितिहरूलाई बैठक बस्दाको समयमा भ्रमण गर्नु पर्ने भए सो अवस्थामा संस्थाको नर्मस अनुसार भुक्तानी हुनेछ ।

प्रमुख प्राविधिक सल्लाहकारको सेवा सुविधा कार्यकारी प्रमुख सरह र अन्य सल्लाहकारको सुविधा प्रथम तहको कर्मचारी सरह हुनेछ । संस्थाले नर्मस अनुसार मासिक करिव रु. १ लाख सेवा सुविधा भुक्तानी गर्न सक्ने वातावरण सुनिश्चित गरी पहिलो वर्ष प्रमुख सल्लाहकार नियुक्त गर्ने छ र तेस्रो वर्षसम्ममा चारै जना सल्लाहकारहरूको नियुक्ति गरिसक्नेछ । संस्थाले आफ्नो विकास तथा श्रोतहरू खोजी गर्नको लागि समेत प्रमुख सल्लाहकार नियुक्त गर्नु पर्ने भएकोले योजना नं. ३ मुताविक संकलन गरिएको श्रोतबाट खर्च गर्ने गरी यो पद सृजना गरी पदपूर्ति गर्नेछ ।

कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवारी – योजना नं. १ को कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवारी संस्थाको कार्यसमितिमा निहित हुनेछ ।

योजना नं. २ (उद्देश्य नं. १ संग संबन्धित) : कार्यालयहरूको सुधार, स्थापना र विस्तार गर्ने

हालको अवस्था – संस्थाले मुख्य कार्यालय रोल्पा जिल्ला, लिवाङ नगरपालिका वडा नं. ७, लिवाङ बजारमा रहेको मुख्य कार्यालयको अलावा दाङ जिल्लाको घोराहीमा क्षेत्रीय कार्यालय, प्यूठान जिल्लामा कार्यक्रम संयोजन कार्यालय, रोल्पा जिल्ला भित्रकै २ वटा ग्रामीण केन्द्रमा फिल्ड कार्यालयहरू तथा काठमाण्डौ र नेपालगंजमा सम्पर्क कार्यालयहरू सबै भाडामा रहेका छन् ।

तर, डिकोस अन्तरगत रहेको क्षेत्रीय नविकरणीय उर्जा सेवा केन्द्र फेज आउट भएपछि दाङस्थित क्षेत्रीय कार्यालय नाम मात्रको भएको र कर्मचारी नहुँदा नेपालगंज र काठमाण्डौको सम्पर्क कार्यालयले प्रभावकारी काम गर्न नसक्ने अवस्था भएको देखिन्छ । यो अनुभवको आधारमा कुनै पनि कार्यालयहरू कार्यक्रम वा परियोजना वा स्थायी कर्मचारी व्यवस्था नहुँदाको अवस्थामा टिक्न सक्ने देखिदैन ।

योजना अवधिमा चालिने कदम – मुख्य कार्यालय बाहेक अन्य कुनै पनि स्थानमा राखिने कार्यालय अस्थायी सोच सहित राख्नु पर्ने, हालको स्थानमा रहेका तर प्रयोगमा नआएका कार्यालय खारेज गर्ने, उक्त कार्यालयहरूमा रहेका उपयोगी सामान विक्री वा स्थानान्तरण गर्ने, केही रणनीतिक स्थानमा स्थायी कार्यालय खोली व्यवस्थित गर्ने ।

जिल्ला बाहिर कार्यालयहरू संबन्धमा – संस्थाको क्षेत्र विस्तार गर्ने सोच भएको विकास क्षेत्र वा प्रदेशको पायक पर्ने स्थानमा एक एक वटा स्थायी प्रकृतिको क्लष्टर कार्यालय स्थापना गर्न सकिने छ । यस्तो क्लष्टर कार्यालयले आवश्यकता अनुसार एकभन्दा वढी प्रदेशलाई समेट्न सक्ने छन् ।

कार्यालयहरूमा कर्मचारीको व्यवस्थापन तथा जिम्मेवारी – संस्थाको मुख्य कार्यालयको व्यवस्थापकीय जिम्मेवारी कार्यकारी निर्देशकको हुनेछ । जिल्ला, क्षेत्रीय वा फिल्ड कार्यालयहरूमा त्यहाँ रहने सबैभन्दा उच्च तहको कर्मचारीले नै व्यवस्थापकीय जिम्मेवारी बहन गर्ने छन् । क्लष्टर कार्यालयहरूको स्थापना क्षेत्र विस्तार नीति अन्तरगत हुने भएकोले आन्तरिक निर्णयबाट त्यस्ता कार्यालयहरूको जिम्मेवारी प्रमुख सल्लाहकार वा अन्य सल्लाहकारहरूलाई दिइने छ ।

अनुमानित खर्च र लागत व्यवस्थापन – चितवन जिल्लामा क्लष्टर कार्यालय स्थापना गर्न लाग्ने अनुमानित लागत: रु. १ लाख, स्थापनाको समयमा लाग्ने मासिक भाडा रु. ७,५०० कर, विद्युत, पानी सहित । सूचना, संचार र अन्य मासिक रु. ३,००० । शुरुमा उक्त लागत संस्थाको आन्तरिक श्रोतबाट बहन गरिने छ । उक्त कार्यालय(हरू)को मातहतमा परियोजनाहरू संचालन भए पश्चात त्यस्ता परियोजनाहरूबाट श्रोत छुट्ट्याउँदै कार्यालय व्यवस्थापन गरिने छ ।

कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवारी – योजना नं. २ को कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवारी संस्थाको कार्यसमितिमा निहित हुनेछ । मुख्य गरी संस्थाका अध्यक्ष र कार्यकारी निर्देशकले सो संबन्धी प्रस्ताव तयार गर्ने, पारित गराउने र कार्यान्वयन गर्ने भूमिका निभाउनेछन् ।

योजना नं. ३ (उद्देश्य नं. २ संग संबन्धित) : दीगो र स्थायी आन्तरिक कोष निर्माण गर्ने

हालको अवस्था – संस्थाको विद्यमान आन्तरिक कोषका मुख्य श्रोतहरूको रूपमा शिरोभार, सेवा शुल्क, सदस्यता शुल्क र व्यक्तिगत सहयोगलाई मानिएको भए पनि पछिल्लो समयमा धेरै जसो कार्यक्रमहरू शिरोभार रकम विहिन भएकोले आन्तरिक कोषको मुख्य श्रोत जोखिममा परिरहेको छ । संस्थाले कर्मचारीहरूलाई प्रदान गर्ने तवलबमा कोष निर्माणको लागि कटौति नगर्ने नीति लिएको भए पनि शिरोभार रकम प्राप्त नहुने परियोजना तथा कार्यक्रमहरूका कारण कर्मचारीहरूबाट स्वेच्छिक सहयोग माग्नुपर्ने अवस्था सृजना हुँदै गएको महसुस गर्न थालेकाछ । संस्थाको सदस्यता शुल्क निकै कम भएकोले यसबाट कोष निर्माणमा कुनै भूमिका नहुने र व्यक्तिगत सहयोगमा मानिसहरू अनिच्छुक देखिँदै गएको सामाजिक परिस्थितिले संस्थाको आन्तरिक कोष निर्माणको अवस्थामा कमजोर भएको विश्लेषण गरिएको छ ।

योजना अवधिमा चालिने कदम – शिरोभार रकम उपलब्ध नहुने परियोजनाहरूमा सकेसम्म संभौता नगर्ने । कर्मचारी, संस्था तथा संस्थाका पदाधिकारीहरूको लगानीमा उपयुक्त उद्यम संचालन गरी उक्त उद्यमबाट प्राप्त हुने प्रतिफलको हिस्सा संस्था विकासको लागि खर्च गर्ने । व्यक्तिगत रूपमा स्वेच्छिक ढंगबाट उपलब्ध हुने सहयोगहरू स्वीकार गर्ने । भवन निर्माणको लागि व्यक्ति वा संस्थाहरूबाट सहयोग संकलन गर्ने ।

कार्यान्वयन विधी – संस्थागत विकासको लागि कुनै पनि श्रोतबाट प्राप्त भएका रकम जम्मा गर्न छुट्टै खाता संचालन गरिने । यसरी संकलन भएको रकम सकेसम्म आकस्मिक कार्यहरू जस्तै: प्रस्ताव लेखन, अन्य कार्यालय स्थापना, कर्मचारी बिमा, संस्था सदस्य/कर्मचारी/समुदाय सदस्यको दुर्घटनामा सहयोग आदिमा मात्र खर्च गर्ने ।

कर्मचारी, संस्था र संस्थाका पदाधिकारीले लगानी गरी उद्यम संचालन गर्ने संबन्धमा – संस्थाको कोष निर्माणको उचित विकल्पको रूपमा रोल्पा जिल्लाभित्र वा जिल्ला बाहिर स्थान कायम गरी उद्यम संचालन गर्ने अवधारणालाई संस्थाले स्वीकार गरेको हुँदा सो संबन्धी विस्तृत अध्ययन गरी २०१५ भित्र प्रस्ताव पेश गर्ने र २०१६ भित्र कार्यान्वयनमा प्रवेश गराउने ।

अनुमानित खर्च, जिम्मेवारी र लागत व्यवस्थापन – उद्यम स्थापनाको लागि संभाव्यता अध्ययन र प्रस्ताव पेश गर्न समय तोकी संस्थाले कार्यकारी निर्देशक, प्रमुख सल्लाहकार वा अध्यक्षको संयोजकत्वमा एक

समिति बनाई जिम्मेवारी दिन सक्नेछ । सो समितिको खर्च र मसलन्द रु. ५०,००० अनुमान गरिएको छ । उक्त रकम संस्थाको आन्तरिक श्रोतबाट बहन गरिनेछ । उद्यमको कार्यान्वयन विस्तृत प्रस्तावमा उल्लेख भए अनुरूप हुनेछ ।

योजना नं. ४ (उद्देश्य नं. ३ संग संबन्धित) : कार्यालयको भौतिक निर्माण लगायत आवश्यक सामाग्रीहरुको व्यवस्थापन गर्ने

हालको अवस्था- संस्थाले मुख्य कार्यालय रोल्पा जिल्ला, लिवाङ नगरपालिका वडा नं. ७, लिवाङ बजारमा भाडाको घरमा रहेको छ । त्यस्तै अन्य कार्यालयहरु पनि भाडामा लिइएका घरहरु मै रहेका छन् । प्रत्येक कार्यालयमा कार्यालय संचालनको लागि आवश्यक सामानहरु रहेका छन् तर कतिपय कार्यालय संचालनमा छैनन र कतिपय संचालनको लागि आवश्यक फर्निचर, उपकरण वा यातायात साधनको अभाव भैलिरहेका छन् । खासगरी दाङ, घोराहीस्थित कार्यालय हाल संचालनमा छैन भने नेपालगंज तथा काठमाण्डौंको सम्पर्क कार्यालय संचालन हुन कुनै श्रोतको व्यवस्था गरिएको छैन । लिवाङ कार्यालय र घोराही कार्यालयमा केही जगेडा सामानहरु समेत रहेका छन् ।

योजना अवधिमा चालिने कदम – मुख्य कार्यालयको लागि संस्थाको आफ्नै स्थायी भवन बनाउने, अन्य कुनै पनि स्थानका कार्यालयहरु अस्थायी हुने । मुख्य कार्यालयको लागि पिक अप भ्यान खरिद गर्ने । योजना नं. २ अन्तरगत स्थापना हुने क्लष्टर कार्यालयमा कम्तिमा १ वटा मोटरसाइकल र अन्य अत्यावश्यक उपकरणहरु खरिद गर्ने । प्रत्येक परियोजनाहरुको थिम प्रदर्शनको लागि चाहिने न्यूनतम पुस्तक, डिस्प्ले, तालिम सामाग्री, सुरक्षा सामाग्री तथा पूर्वाधार योजनाहरुको लागि सभै सामाग्री खरिद गर्ने भोलुङ्गे पुलको लागि चाहिने टोचन, सेफ्टी बेल्ट लगायतका सामानहरु अद्यावधिक राख्ने ।

मुख्य कार्यालय सम्बन्धमा – शुरुदेखि हालसम्म विभिन्न आकारमा भाडामा रहिरहेको मुख्य कार्यालयलाई आफ्नै जग्गामा भवन निर्माण गरी आगामी ५ वर्षभित्र स्थानान्तरण गरिनेछ । यस्तै उक्त कार्यालयको अनुगमन कार्य र भ्रमणलाई सहज बनाउन सन् २०१८ भित्र एक पिक अप भ्यान खरिद गरिने छ ।

क्लष्टर कार्यालयको व्यवस्थापन संबन्धमा – यस रणनीतिक योजनाले परिकल्पना गरेको क्लष्टर कार्यालय स्थापना संगसंगै सो को व्यवस्थापनको लागि कम्तिमा १ वटा मोटरसाइकल, १ वटा ल्यापटप कम्प्युटर, फर्निचरहरु, प्रिन्टर/फोटोकपी, एयर कण्डिसन र स्टेशनरीहरु उपलब्ध गराइने छ । यसरी क्लष्टर कार्यालय व्यवस्थापन गर्नको लागि केही सामाग्रीहरु केन्द्रीय कार्यालय र केही दाङस्थित क्षेत्रीय कार्यालयहरुबाट लगिने छ ।

थिम प्रदर्शनी गर्ने सामाग्री संबन्धमा – संस्थाले संचालन गरिरहेका परियोजनाको भत्को दिने सामाग्रीहरु संस्थाको कार्यालय परिसरमै प्रदर्शनीको लागि उपलब्ध गराइने छ । जस्तै: पोषण संबन्धी सामाग्रीहरु, कृषि व्यावशायीकरण संबन्धी सामाग्रीहरु, नमूना भोलुङ्गे पुल, जैविक विविधता संबन्धी सामाग्रीहरु खरिद गरी कार्यालय भित्र डिस्प्ले गर्ने प्रबन्ध मिलाइने छ ।

अनुमानित खर्च र लागत व्यवस्थापन – संस्थाको आफ्नै भवन निर्माण गर्न लाग्ने अनुमानित लागत: रु. ५० लाख, यातायात साधन, उपकरणहरु, फर्निचर र प्रदर्शनी सामाग्री खरिद गर्न लाग्ने अनुमानित लागत ५० लाख । लागत व्यहोर्नको लागि संस्थाले न्यूनतम रु. १० लाखको आन्तरिक कोष निर्माण गर्ने र बाँकी लागतको लागि सहयोगी संस्थाहरु पहिचान गरी प्रस्ताव पेश गर्ने । संस्थाको भवनलाई सामाजिक बहुउपयोगको नीति लिई निर्माणको प्रस्ताव गर्दा सहयोग जुट्ने संभावना बढी हुने भएकोले सो को लागि प्रयास गर्ने ।

कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवारी – योजना नं. ४ को कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवारी संस्थाको कार्यसमितिमा निहित हुनेछ । मुख्य गरी संस्थाका अध्यक्ष र कार्यकारी निर्देशकले सो संबन्धी प्रस्ताव तयार गर्ने, पारित गराउने र कार्यान्वयन गर्ने भूमिका निभाउनेछन् ।

योजना नं. ५ (उद्देश्य नं. ४ संग संबन्धित) : संस्थाका नीति नियमहरु निर्माण, सुधार तथा परिमार्जन गर्ने

हालको अवस्था – हाल संस्थासंग निम्न लिखित नीतिगत दस्तावेजहरु रहेका छन्:

- क. संस्थाको विधान २०६१ (संशोधन २०६३ सहित)
- ख. संस्थाको कर्मचारी प्रशासन नियमावली २०६२ (संशोधन २०७१ सहित)
- ग. संस्थाको आर्थिक नियमावली २०६२ (संशोधन २०७१ सहित)
- घ. संस्थाको बाल संरक्षण नीति २०७०
- ड. संस्थाको आर्थिक नर्मस (वार्षिक अद्यावधिक हुने)

उल्लेखित दस्तावेजहरु भित्र नै संस्थाले कर्मचारी आचार संहिता तथा कर्मचारीको कार्य सम्पादन मूल्याङ्कनका प्रावधानहरु समेत उल्लेख गरेको छ ।

योजना अवधिमा चालिने कदम – संस्थाको विधान संशोधन तथा पुनःलेखन गरी समय सापेक्ष बनाउने । सामाजिक समावेशीकरण नीति बनाई संस्थागत तह, कर्मचारी र लाभान्वित समुदायलाई समावेशीकरणको शिद्धान्त अनुकूल व्यवहार गर्ने । त्यस्तै संस्थाको कोष निर्माण, लेखा व्यवस्थापन, श्रोत परिचालन, सदस्यता वितरण, फिल्ड भ्रमण विधी, अनुगमन तथामूल्याङ्कन, क्लष्टर तथा कुनै पनि शाखा कार्यालय स्थापना आदि कार्यहरुमा देखिएका अस्पष्टताहरुलाई व्यख्या गर्न निर्देशिका बनाइ लागू गर्ने ।

कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवारी कार्यसमितिमा रहने

अनुमानित लागत र खर्च व्यवस्थापन – खर्च नलाग्ने । बैठकको लागि आवश्यक रकम आन्तरिक श्रोतबाट नर्मस अनुसार व्यहोरिने ।

सम्पन्न गर्ने अवधी – निरन्तर

७.२ सामाजिक विकास सम्बन्धी योजनाहरु

योजना नं. ६ (उद्देश्य ५ संग सम्बन्धित) : परियोजना विस्तार – रोल्पा जिल्लाभरि परियोजना संचालन गर्न स्थानीय तहदेखि योजना निर्माण तहसम्म संबन्धित सबै निकायहरूसंग समन्वय र सहकार्यलाई बढावा दिने साथै परियोजनाहरुमा सहयोग जुटाउन दातृ निकायहरुको पहिचान तथा प्रस्ताव पेश गर्ने ।

१. समन्वय र सहकार्यको हालको अवस्था

- विद्यमान परियोजनाहरु कार्यान्वयनका लागि सहयोगी संस्था, विषयगत निकायहरु र संबन्धित स्थानीय तहहरु गाउँपालिका नगरपालिका तथा प्रदेश सरकारहरूसंग राम्रो समन्वय भएको
- श्रोतहरुको दुरुपयोग भएको हुनसक्ने र काममा दोहोरोपना आएको हुनसक्ने प्रति सरोकारवालाहरुको व्यापक चिन्ता देखिएको
- सहकार्य हुन सक्ने असिमित संस्थाहरु भए पनि निकै कम संस्थाहरूसंग मात्र सहकार्य भएको । विगतदेखि हालसम्म सहकार्य गरिएका संस्था, परियोजना तथा कार्यक्रमहरु:

सरकारी निकाय तथा कार्यालयहरु:

१। जिल्ला विकास समिति तथा जिल्ला प्राविधिक कार्यालय, रोल्पा

- २। सामुदायिक खानेपानी तथा सरसफाई इकाई कार्यालय, रोल्पा
- ३। जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, रोल्पा
- ४। जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, रोल्पा
- ५। गरीबी निवारण कोष
- ६। बैकल्पिक उर्जा प्रवर्धन केन्द्र

अन्तरराष्ट्रिय नियोगहरुबाट संचालित कार्यक्रमहरु

- ७। कृषि स्थास्थ्य तथा बैकल्पिक जिविकोपार्जन पहल कार्यक्रम
- ८। जीविकोपार्जनका लागि वन कार्यक्रम
- ९। जि.टि.जेड. पुनर्निर्माण तथा पुनर्स्थापना

संयुक्त राष्ट्रसंघीय विश्व खाद्य कार्यक्रम

- १०। मेडेप/युन.एन.डि.पि.

राष्ट्रिय/अन्तरराष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था तथा परियोजना/कार्यक्रमहरु

- ११। विश्व शिक्षा
- १२। नेपाल परिवार स्वास्थ्य कार्यक्रम
- १३। हेल्मेटास/भोलुङ्गे पुल सहयोग इकाई
- १४। ट्याण्डिक्याप इन्टरनेशनल
- १५। सर्च फर कमन ग्राउण्ड
- १६। टंकप्रसाद आचार्य स्मृति प्रतिष्ठान
- १७। सेभ द चिल्ड्रेन
- १८। आइ.डि.इ.
- १९। नेपाल यूवा संस्था संजाल
- २०। रुपान्तरण नेपाल/रिम्स
- २१। बहुसरोकारवाला वन कार्यक्रम
- २२। क्लिन इनर्जी नेपाल
- २३। आड्रा नेपाल
- २४। बेस
- २५। आर.आर.एन.
- २६। सप्रोस
- २७। सिप्रेड
- २८। ए.सि.इ.

श्रोतको लागि योजना अवधिमा समन्वय र सहकार्य बढाउनु पर्ने सहयोगी निकायहरु – माथि उल्लेखित निकायहरुसंगको समन्वयलाई निरन्तरता दिदै थप नया संस्था तथा कार्यक्रमहरुसंग सम्पर्क र सम्बन्ध विस्तार गर्नु पर्ने ।

समन्वय र सहकार्यका लागि जिल्ला स्तरमा गर्नु पर्ने प्रयासहरु

- संस्थाबाट संचालन भएका सबै प्रकृतिका आयोजनाहरुसंग संबन्धित जिल्ला स्तरीय समन्वय समितिहरुको सदस्य बन्न प्रयत्न गर्ने (जस्तै: जिल्ला वन समन्वय समिति, जिल्ला कृषि विकास समन्वय समिति, प्रजनन स्वास्थ्य समन्वय समिति),
- संस्थाले संचालन गरिरहेका परियोजनाहरुसंग संबन्धित विषयगत समन्वय समितिहरु नबनेको अवस्थामा त्यस्तो समिति निर्माण गर्न पहल गर्ने

- संस्थाले विभिन्न दातृ निकायहरू समक्ष प्रस्ताव पेश गरी स्वीकृत भएका परियोजनाहरू कार्यान्वयनको लागि कार्यान्वयनको लागि जिल्ला स्तरमा संबन्धित सरोकारवालाहरू संलग्न सल्लाहकार समिति गठन गर्ने

जिल्ला भित्रका सबै समुदायहरूसम्म पहुँच पुर्याउन गर्नुपर्ने कामहरू

- जिल्लाका सबै स्थानीय तहहरूको प्रोफाइल, वार्षिक तथा आवधिक योजना संकलन गर्ने, अध्ययन गर्ने र आवश्यकता पहिचान गर्ने
- जिल्ला स्तरीय विषयगत कार्यालयहरूले प्रकाशन गरेका प्रोफाइलहरू संकलन र अध्ययन गर्ने
- समुदायबाट प्राप्त परियोजना कार्यान्वयन संबन्धी मागहरूका विषयमा समुदायका सदस्यहरूसंग छलफल गर्ने
- डिकोसबाटै र अन्य संस्थाहरूबाट परिचालित सामाजिक परिचालकहरूसंग परामर्श गरी समुदायका आवश्यकताहरू पहिचान गर्ने
- समुदायले आवश्यक ठहर्याएका योजनाहरूको प्रस्ताव तयार गर्ने
- संबन्धित संस्थाहरूमा प्रस्ताव पेश गर्ने
- स्वीकृत परियोजनाहरूको कार्यान्वयन हुने वातावरण बनाउने

कार्यान्वयन गर्ने समयसिमा – तत्काल शुरु गरी शुरु गरी निरन्तरता दिने

कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवारी – कार्यसमिति अध्यक्ष तथा कार्यकारी निर्देशक

कार्यान्वयन प्रक्रिया

- जिल्लामा कुन कुन स्थानीय तहका प्राथमिकताका क्षेत्रहरू के के छन् पत्ता लगाउने
- संबन्धित विषय क्षेत्रमा आफूसंग भएका सवालहरू गाउँपालिका अध्यक्ष, नगरपालिका मेयर तथा जिल्ला समन्वय समितिका संयोजकहरू समक्ष अनौपचारिक छलफल गर्ने
- आफूले चाहेको विषय समन्वय समितिका बैठकहरूमा एजेण्डाको रूपमा पेश गराउन सदस्य सचिवलाई अनुरोध गर्ने
- संस्थालाई प्रवेश दिइएको बैठकमा उक्त समितिको सदस्य वन्न संस्थाको इच्छा समेत जाहेर गरी निर्णयको लागि सहजिकरण गर्ने
- कुनै पनि समन्वय समितिहरू खास गैसस, अन्तराष्ट्रिय निकाय वा दातृ संस्थाको खुशीको निर्णय गर्नलाई मात्र नभई समग्र क्षेत्रगत सवालहरूमा छलफल गर्न केन्द्रित हुनुपर्ने विषयमा लवि गर्ने
- संस्थाले काम गरिरहेको कुनै क्षेत्रमा नीतिगत निर्णयहरू गर्न संबन्धित समन्वय समितिहरूलाई सहजीकरण गर्ने जसको लागि समुदायस्तरदेखि पालिका तथा प्रदेशमा उठेका सवालहरूलाई एकत्रित गरी समितिको बैठकहरूमा पेश गर्ने
- स्थानीयसरकार सञ्चालन ऐन तथा तत्संबन्धी नियमावलीहरू अनुसार पालिका, समन्वय समिति तथा प्रदेशहरूको बैठकलाई अगाडि बढाउन एकै प्रकृतिका काम गरिरहेका निकायहरूबीचमा लवि गर्ने समन्वय समितिहरूको निर्णयानुसार समान प्रकृतिका काम गर्ने निकाय तथा संस्थाहरूसंग सहकार्य गरी अगाडि बढ्ने
- कार्यपालिकाको बैठकहरूबाट नै आफ्ना सिमाहरू अनुमोदन गराउने ।
- संस्थाले प्रस्ताव तयार गरेका परियोजनाहरू सम्बन्धीत कार्यपालिकाबाट अनुमोदन गराउने

अनुनमानित लागत – कार्यपालिका, समन्वय समिति, प्रदेश स्तरका कार्यक्रमहरूको सहजिकरणको लागि: रु. १२०,०००, कार्यपालिका, प्रदेश तथा तथा विषयगत कार्यालयका प्रकाशनहरू खरिद: रु. ५०,००० तथा प्रस्तावना तथा अन्य तयारीहरू: वार्षिक रु. ५०,०००

लागत व्यहोर्ने श्रोत– आन्तरिक कोषबाट

योजना नं. ७ (उद्देश्य ६ संग सम्बन्धित): संस्थाको भौगोलिक सिमाना बढाएर ५ वर्ष भित्रमा कम्तिमा १० वटा जिल्लामा परियोजना/कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गरिनेछ ।

हालको अवस्था – संस्थाले प्रदेश नं ५ का ५ जिल्लामा परियोजना/कार्यक्रमहरू संचालनको अनुभव हासिल गरिसकेको, यस वर्ष रोल्पा, दाङ र सल्यान जिल्लामा कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन भएको यद्यपि दाङ जिल्लाको कार्यक्रम फेज आउट भइसकेको, विगतमा नुवाकोट र ओखलढुंगा जिल्लामा डिकोस नेटहरू गठन गरिए पनि तिनलाई सहयोग र निरन्तरता दिन नसकिएको, दाङ जिल्लामा जिल्ला समिति गठन गरिए पनि उक्त समितिको अपेक्षा अनुरूप श्रोत पुर्याउन नसक्दा निस्कृय रहेको ।

क्षेत्र विस्तारको लागि आगामी वर्षको योजना – २०२१ भित्र प्रदेश नं ५ लाई लक्षित गरी विभिन्न जिल्लामा क्लष्टर कार्यालय स्थापना गर्ने । २०२३ भित्र त्यस्ता कार्यालयको संख्या प्रदेश भरिमा कम्तिमा ४ वटा पुर्याउने, रोल्पा जिल्ला बाहिर परियोजनाहरू संचालन गर्दा कर्मचारी संख्या र परियोजनाको आवश्यकताको आधारमा जिल्ला कार्यालय वा फिल्ड कार्यालयहरूको व्यवस्था गर्ने, आवश्यकता अनुसार अस्थायी संरचनाको रूपमा स्थानीय परियोजना व्यवस्थापन समितिहरू गठन गर्ने ।

कार्यान्वयन गर्ने समयसिमा – योजना अवधिको अन्त्यसम्म

कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवारी – कार्यसमिति

कार्यान्वयन प्रक्रिया

- क्लष्टर कार्यालय, जिल्ला कार्यालय तथा फिल्ड कार्यालय निर्देशिका तयार गरी लागू गर्ने
- क्लष्टर कार्यालयको जिम्मेवारी लिने व्यक्तिको पहिचान गर्ने ।
- पहिचान गरिएका व्यक्तिहरूको विषयमा संस्थाको कार्यसमितिलाई छलफल गर्ने र छलफलको आधारमा त्यस्ता व्यक्तिहरूसंग उनीहरूलाई दिन खोजिएको जिम्मेवारीको विषयमा प्रस्ताव गर्ने ।
- पहिचान गरिएका व्यक्ति(हरू)संग छलफलको क्रममा संस्थाको सोचाइको बारेमा स्पष्ट पार्ने ।
- क्लष्टर कार्यालय खोल्ने संबन्धी निर्णय कार्यसमितिले गर्ने र आवश्यक बजेटको प्रबन्ध गर्ने ।
- क्लष्टर कार्यालयले विभिन्न जिल्लामा परियोजना संचालनको संभावना अध्ययन गरी प्रस्तावहरू तयार गर्ने र संभावित दातृ संस्था वा सहयोगी संस्थामा पेश गर्ने ।
- स्वीकृत परियोजनाहरूमा हस्ताक्षर गर्ने, कार्यान्वयनको वातावरण बनाउने, आवश्यकता अनुसार जिल्ला वा फिल्ड कार्यालयहरू स्थापना गर्ने
- परियोजना कार्यान्वयनको लागि आवश्यक कर्मचारी पहिचान र नियुक्ति गर्ने

अनुनमानित लागत तथा जिम्मेवारी– क्लष्टर कार्यालय स्थापना लागत: योजना १ र ३ बमोजिम र प्रस्ताव लेखन क्लष्टर प्रमुखको जिम्मेवारी, समन्वय र सहकार्य, बैठक खर्चहरू वार्षिक रु. २५,०००

लागत व्यहोर्ने श्रोत – संस्थाको आन्तरिक कोष (विभिन्न कार्यक्रमहरूबाट प्राप्त शिरोभार तथा व्यवस्थापन खर्च) । क्लष्टर कार्यालय मातहत परियोजनाहरू संचालन हुन थालेपछि क्लष्टर कार्यालय आफैले त्यस्तो लागत बहन गर्ने ।

योजना नं. ८ (उद्देश्य ७ संग सम्बन्धित): डिकोसले परियोजना संचालन गर्ने हरेक जिल्लामा सामाजिक विकासका विभिन्न क्षेत्रहरूको क्षेत्रगत अध्ययन गरी प्रोफाइल तयार गरिनेछ, र त्यही प्रोफाइलाई कार्य संचालनको मार्गदर्शनको रूपमा लिइने

क्षेत्रगत प्रोफाइलको हालको अवस्था – रोल्पा जिल्लाको हकमा न्यून अध्ययन भएको । नयाँसिमित प्रोफाइलहरू भेटिने तर पूर्ण वा वस्तुगत तथ्य समुदायको वास्तविकता संग नमिल्दो देखिएको । विषयगत सरकारी कार्यालयहरूले क्षेत्रगत प्रोफाइल नै नबनाएका वा बनाइएका प्रोफाइलहरू पनि उपलब्ध हुन नसकेको । अन्य जिल्लाको हकमा खोजी नगरिएको ।

क्षेत्रगत प्रोफाइल तयार गर्न सान्दर्भिक हुने क्षेत्रहरू

शिक्षा क्षेत्र: (विद्यालयहरूको संख्या तथा अवस्था, विद्यार्थीको संख्या तथा अवस्था, साक्षरता र निरक्षरताको अवस्था, अनौपचारिक शिक्षाको अवस्था, व्यवशायिक शिक्षा, शैक्षिक गुणस्तर, शिक्षा क्षेत्रका बाधाहरू, शैक्षिक विकासमा अन्य निकायहरूको संलग्नता, समुदायलाई औपचारिक शिक्षाको पहुँचमा पुर्याउन नसकिनुका कारणहरू आदि)

स्वास्थ्य र सरसफाई क्षेत्र: (समुदायको स्वास्थ्य र सरसफाई संबन्धी व्यवहार, प्रजनन स्वास्थ्य, परिवार नियोजन, सरुवा तथा प्राणघातक रोगहरूको अवस्था, मौसमी महामारी तथा प्रकोपहरू, व्यक्तिगत सरसफाईको अवस्था, स्वच्छ खानेपानी र शौचालय प्रयोग, उमेरजन्य शारीरिक परिवर्तन संबन्धी ज्ञानको अवस्था, नसालु पदार्थहरूको सेवन र हानीको अवस्था आदि)

पशु, कृषि र गैरकाष्ठ वन पैदावार क्षेत्र: (पशुपालन र पशुउत्पादकत्वको अवस्था, पशुपालनका समस्या, खेति पाती र उत्पादकत्वको अवस्था, मुख्य बालीहरू, पकेट क्षेत्रहरू, मौसम अनुसारका उत्पादनहरू, उत्पादनको बजारीकरण, प्रति घरधुरी उत्पादन, प्रयोग भइरहेका वीउ बीजन र कृषि प्रविधीहरूको अवस्था, सिंचाईको अवस्था, सिंचाई संभावना, कृषि कार्यमा परिवर्तन गर्न सकिने संभावनाहरू, गैर काष्ठ वन पैदावार खेति, संकलन विधी, खेति तथा संकलनका चुनौतिहरू, भण्डारण व्यवस्था, कृषकका चाहनाहरू, मलखाद्य तयार गर्ने विधी आदि)

वन तथा वातावरण क्षेत्र: (कूल वनको क्षेत्रफल, वनको प्राकृतिक वनौट, वन नीतिका आधारमा वितरित वनको क्षेत्र: सामुदायिक वन, कवुलियती वन, संरक्षित वन, धार्मिक वन, वनका उपभोक्ताहरूको अवस्था, समुदायलाई हस्तान्तरण गर्न सकिने वनको क्षेत्र, वन अतिक्रमण तथा विनासको अवस्था, वनमा हुने वैध तथा अवैध क्रियाकलापहरू, सामुदायिक आम्दानीमा वनको योगदान, वन तथा वातावरण विकासको क्षेत्रमा सरकारी तथा अन्य निकायहरूबाट भइरहेका प्रयाशहरू आदि)

जल तथा उर्जा क्षेत्र: जिल्लामा विद्यमान उर्जाका मुख्य श्रोतहरू, विभिन्न प्रकारका उर्जा प्रयोगकर्ताहरू, नविकरणीय उर्जा प्रयोगको स्थिति, उपलब्ध साना तथा ठूला जलश्रोतहरू, तिनको उपभोगको अवस्था र उपभोग गर्न सकिने संभावना, जल तथा उर्जा क्षेत्रमा भएका लगानी तथा उपलब्धीहरू, तत्कालै कार्यान्वयन गर्न सकिने लघुजलविद्युत आयोजनाहरू आदि

सामुदायिक पूर्वाधार क्षेत्र: सडकको पहुँच/बन्धितता रहेको जनसंख्या, गोरेटो र घोडेटोमा आश्रित वस्ती तथा जनसंख्या विवरण, भोलुङ्गे पुल समेत नभएर नदी तर्दाको जोखिममा रहेका जनसंख्या, सामुदायिक भवनहरूको संख्या, खानेपानीको पहुँच, सिंचाई पूर्वाधारको अवस्था आदि

कार्यान्वयन गर्ने समयसिमा: २०७६ असार देखि शुरु गरी पहिलो चरणको प्रोफाइल १ वर्षभित्र सम्पन्न गर्ने र हरेक वर्ष त्यसलाई अध्यावधिक गर्ने ।

कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवारी – संबन्धित क्षेत्रका परियोजनाहरूमा संलग्न रहेका परियोजना संयोजकहरू

कार्यान्वयन प्रक्रिया

- संबन्धित क्षेत्रका विषयगत कार्यालयहरूमा संपर्क गरी तथ्याङ्क संकलन गर्ने
- राष्ट्रिय जनगणना, जिल्ला तथ्यांक कार्यालय, जिल्लाका विभिन्न कार्यपालिकाहरूले अद्यावधिक गरेका सूचनाहरू संबन्धित निकायमा सम्पर्क गरी संकलन गर्ने
- संबन्धित क्षेत्रमा काम गरिरहेका गैर सरकारी संस्थाहरूका तथ्याङ्कहरू लिने
- जिल्लाका १० वटा कार्यपालिकाहरूबाट आवश्यक सूचनाहरू संकलन गर्ने
- उचित तस्वीरहरू खिच्ने
- सबै संकलित विवरणहरू कम्प्युटरमा राख्ने
- प्रोफाइलको लागि फर्म्याट तयारी गरी कार्यकारी निर्देशक र कार्यसमितिबाट अनुमोदन गराउने
- तयार गरिएको फर्म्याटमा आवश्यक विवरणहरू राख्ने र ड्राफ्ट तयार गर्ने
- ड्राफ्टलाई नियमित रूपमा अध्यावधिक गर्ने

अनुमानित लागत – a. प्रत्येक क्षेत्रगत प्रोफाइलको लागि तथ्याङ्क संकलन, लेखन र छपाइ समेत रु. २०,०००, लागत व्यहोर्ने श्रोत, संस्थाको आन्तरिक श्रोतबाट ५० प्रतिशत, सम्बन्धीत कार्यपालिकाहरू सँग समन्वय गरी ५० प्रतिशत श्रोत जुटाउने ।

आवश्यक खर्च उपलब्ध गराउने जिम्मेवारी – कार्यकारी निर्देशक

योजना नं. ९ (उद्देश्य ७ संग सम्बन्धित) परियोजनाहरू संचालन गर्दा सबै उपभोक्ताहरूले समानुपातिक ढंगले लाभ पाउने कुरालाई सुनिश्चित गरिने

लाभ वितरणको हालको अवस्था– तथ्याङ्क नभएको

लाभ वितरणमा योजना अवधिको लक्ष्य – जातिगत लक्ष्य, जिल्लाको जनसंख्याको अनुपातमा दलित - २० प्रतिशत, जनजाति - ५० प्रतिशत र अन्य - ३० प्रतिशत । लैङ्गिक लक्ष्य – कम्तिमा ५० प्रतिशत महिला

प्राथमिकता – रोजगारीको क्षेत्रमा यूवाहरूलाई सामाजिक सुरक्षामा एकल महिला, वृद्ध, बालबालिका, जोखिममा परेका समुदाय र अपांगलाई उच्चम प्रवर्धनमा परंपरागत पेशा धारण गरेका परिवारहरूलाई ।

कार्यान्वयन गर्ने समयसिमा– रणनीतिक योजनाको पूरा अवधिभर

कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवारी– सबै परियोजनामा संलग्न कर्मचारी तथा मुख्य व्यवस्थापक र संयोजक

कार्यान्वयन प्रक्रिया – परियोजनाहरू कार्यान्वयन हुने क्षेत्रको आधारभूत सामाजिक तथ्याङ्कको खोजी तथा विश्लेषण, परियोजनाका सबै लाभग्राहीहरूको वर्गिकृत तथ्याङ्कहरूको कम्प्युटरमा व्यवस्थापन, संकलित तथ्याङ्कको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन र पृष्ठपोषण कार्यसमितिबाट, कुनै पनि परियोजनाका लाभग्राहीहरूको अवस्था लक्ष्य गरिएभन्दा निकै फरक पर्न गएमा कारण पत्ता लगाई निराकरणका उपायहरूको खोजी गर्ने ।

अनुमानित लागत: आर्कषिक खर्च मात्र रु. १००,०००, लागत व्यहोर्ने श्रोत: संबन्धित परियोजनाहरू कै व्यवस्थापन खर्च ।

योजना नं. १० (उद्देश्य ७ संग सम्बन्धित): संस्थागत र योजनागत पारदर्शिताको लागि जनलेखापरीक्षणलाई व्यापकता दिइने । कुनै पनि सार्वजनिक चासोको विषयहरूमा सार्वजनिक रूपमा नै सूचनाहरू उपलब्ध गराउने कुरालाई संस्थागत गरिने ।

जनलेखा परीक्षण संबन्धी हालको अभ्यास – समुदाय र जिल्लास्तरमा आयोजना हुने स-साना तालिम गोष्ठीहरूको जनलेखा परीक्षण कार्यक्रमस्थलमा नै गरिने, मध्यम अवधिका पूर्वाधार आयोजनाहरूको आयव्यय संबन्धी जानकारी सार्वजनिक होर्डिङ बोर्ड माफत गराइने र आयोजना हस्तान्तरणको समयमा सामुदायिक भेलामा आयव्ययको विवरण पेश तथा अनुमोदन गरिने, कुनै पनि परियोजनाको जिल्लास्तरीय समीक्षा आयोजना गरी सो को आयव्यय जानकारी सरोकारवालाहरू समक्ष प्रस्तुत गरिने र जिज्ञासाहरू समाधान गरिने ।

संस्थागत र योजनागत पारदर्शिताको लागि आगामी वर्षको योजना –

- हालसम्मका अभ्यासहरूलाई निरन्तरता दिने
- योजना तर्जुमा, बजेट तयारी र कार्यान्वयनमा समुदायको सक्रिय सहभागिता बढाउने
- परियोजना संबद्ध खरिद प्रक्रियाहरूमा उपभोक्ता समूहका पदाधिकारीहरूको परिचालन वा संलग्नता गराउने
- खासगरी निर्माण सामग्री, कृषि बीउ बीजन तथा कृषि उपकरण, गैरकाष्ठ वन पैदावारसंग संबन्धित सामग्रीहरूलाई लक्षित गरी जिल्लामा केही बजार केन्द्रहरूको छनौट तथा आपूर्ति उद्यम स्थापनाको लागि आपूर्तिकर्ता तथा डिलरहरूको प्रवर्धन गराउने ।
- संस्थाको लेखा परीक्षण गरिएका वार्षिक आर्थिक विवरणहरू सरोकार राख्ने जो कोहीलाई पनि उपलब्ध गराउने

कार्यान्वयन गर्ने समयसिमा – विगतको रणनीतिक योजना अवधिबाट नै शुरु भएको र यो योजना अवधिमा समेत निरन्तरता दिने

कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवारी– कर्मचारीहरूको परिचालन गरी कोषाध्यक्षको नेतृत्वमा कार्यसमितिले कार्यान्वयन गर्ने

कार्यान्वयन प्रक्रिया

- परियोजनाका प्रस्तावहरू तयार गर्नु अगाडि लक्षित समुदायका सदस्य र सरोकारवालाहरूसंग परामर्श
- कार्यान्वयन बजेट संबन्धमा कर्मचारीहरूलाई अभिमुखीकरण
- खरिद प्रक्रियामा उपभोक्ताहरूको संलग्नता सुनिश्चित गर्न अनुगमन समितिबाट नियमित अनुगमन
- सरोकारवालाहरबाट वर्षान्तमा कम्तिमा १ पटक संयुक्त अनुगमन र संभव भएसम्म मध्यावधि अनुगमन
- आपूर्ति उद्यम स्थापनाको लागि समुदायलाई उत्प्रेरित गर्ने
- संस्थाको आन्तरिक लेखा परीक्षणका साथै आवश्यकता अनुसार स्वतन्त्र लेखा परीक्षकबाट परियोजनागत लेखा परीक्षण साथै संयुक्त रूपमा संस्थागत वार्षिक लेखा परीक्षण गराउने

अनुनमानित लागत

- सार्वजनिक लेखा परीक्षणको लागि लागत नलाग्ने परियोजना होर्डिङ बोर्डहरूको लागि प्रति परियोजना रु. १,५००, आन्तरिक तथा बाह्य लेखा परीक्षणको लागि रु. १५,०००, संयुक्त अनुगमनहरूको लागि रु. ५०,०००, समुदायमा आपूर्ति उद्यम स्थापनाको लागि लागत नलाग्ने ।

लागत व्यहोर्ने श्रोत- होर्डिड बोर्ड तथा अनुगमनको लागि संबन्धित परियोजनाहरुबाट तथा लेखा परीक्षणको लागि संस्थाको आन्तरिक कोषबाट ।

योजना नं. ११ (उद्देश्य ८ संग सम्बन्धित): संस्थाका सूचनाहरु विद्युतीय माध्यमहरुमा समेत फेला पार्ने बनाउन इन्टरनेटबाट संस्थाका विवरणहरु प्रकाशित गरिने छ ।

सूचना प्रकाशन तथा प्रशारणको हालको अवस्था- अत्यावश्यक सूचनाहरु रेडियोबाट प्रशारण गर्ने गरिएको, आवश्यक सूचनाहरु पत्र पत्रिकामा प्रकाशन गर्ने गरिएको, आन्तरिक सूचनाहरुलाई संस्थाको सूचना पाटीमा प्रकाशन र आन्तरिक रुपमा अभिलेख राख्ने गरिएको, वेब साइट निर्माण गरी संस्थाको आधारभूत जानकारीहरु वेब साइटमा राखिएको तर कुनै वर्ष नविकरण हुन नसक्दा बेला बेलामा वेब साइट नखुल्ने समस्या रहेको ।

इन्टरनेटबाट संस्थाका जानकारीहरु प्रकाशन गर्न आगामी वर्षको योजना - संस्थाको वेब साइटलाई नियमित अद्यावधिक गर्ने । डाइनामिक वेब साइटको माध्यमबाट संस्थाका हरेक सूचना, प्रकाशन र परियोजनाका विवरणहरु वेब साइटमा उपलब्ध गराउने ।

कार्यान्वयन गर्ने समयसिमा -वेब साइटमा हालसम्मका सूचनाहरु २०१९ जुन भित्र अपलोड गरिसक्ने र नियमित रुपमा अद्यावधिक गर्ने ।

कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवारी - कार्यकारी निर्देशक

कार्यान्वयन प्रक्रिया - वेब साइटमा राख्न उपयोगी हुने सबै जानकारीहरुको सूची तयार गर्ने । संस्थाको लक्ष्य, उद्देश्य, कार्यसमिति तथा संस्थागत संरचना, संचालित परियोजना तथा कार्यक्रमहरु, संस्थाका प्रकाशनयोग्य कागजातहरु, सूचनाहरु, कर्मचारी संरचना तथा कर्मचारी विवरण, सम्पर्क आदि, संस्थाको प्रशासन हेर्ने प्रमुख कर्मचारीलाई डाइनामिक वेब साइट चलाउने तालिम प्रदान गर्ने, संस्थालाई आवश्यक पर्ने स्पेस खरिद गर्ने, संस्थाबाट संचालित विभिन्न परियोजनाहरु र शाखा कार्यालयहरुबाट नियमित सूचना लिई नियमित प्रकाशन गर्ने, संस्थाको नाममा फेसबुक र लिंकडइन एकाउण्ट खोली संस्थाको प्रचार प्रसार सामाजिक सञ्जालहरुबाट समेत गर्ने ।

अनुमानित लागत - डिजाइन परिमार्जन १५,०००, बार्षिक नविकरण: रु. ५,००० प्रति वर्ष ।

लागत व्यहोर्ने श्रोत - संस्थाको आन्तरिक कोष (विभिन्न कार्यक्रमहरुबाट प्राप्त शिरोभार तथा व्यवस्थापन खर्च)

योजना नं. १२ (उद्देश्य ८ संग सम्बन्धित): समुदायका समस्या र चासोका विषयहरुलाई जनवकालतको माध्यमबाट उजागर गर्ने

जनवकालतको लागि विगतमा र हालसम्म भएका प्रयासहरु - संस्थागत र संगठित रुपमा कुनै पनि प्रयास हुन नसकेको तर लोकतान्त्रिक आन्दोलन, शान्ति प्रक्रियामा नागरिक समाजको भूमिका, संविधान सभा निर्वाचन अनुगमन आदिमा सक्रियता प्रदर्शित भएको

योजना अर्वाधि जनवकालत गर्नुपर्ने सामाजिक चासोका केही सवालहरु

- सम विकास: विकासका आयोजनाहरूलाई जिल्लाका सबै क्षेत्रका जनताले समान लाभ पाउने गरी वितरण
- समान कामको लागि समान ज्याला (लिंगीय वा जातिय रूपमा भेदभाव गर्न नहुने)
- सबै निकायहरूबाट संचालन हुने आयोजनाहरूमा पारदर्शिता र जवाफदेहिता
- एउटा समुदायमा एउटा मात्र सामुदायिक वा उपभोक्ता संस्था मार्फत आयोजनाहरूको कार्यान्वयन
- संविधान निर्माणमा जनसहभागिता
- जलवायु परिवर्तनका असरहरूसंग जुद्धने क्षमताको विकास
- जिल्लामा दैवी प्रकोप उद्धार कोषमा पर्याप्त राहत सामाग्रीको व्यवस्था र समुचित परिचालन
- नागरिक समाजलाई सशक्त बनाउन रचनात्मक प्रयाश
- प्राकृतिक प्रकोपको पूर्व तयारी

कार्यान्वयन गर्ने समयसिमा – निरन्तर

कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवारी – संस्थाका सबै पदाधिकारी, सदस्य तथा कर्मचारीले आ-आफ्नो स्थानबाट

कार्यान्वयन प्रक्रिया

- संबन्धित क्षेत्रहरूमा औपचारिक वा अनौपचारिक रूपमा छलफल
- औपचारिक छलफलको लागि सभा, गोष्ठीहरूको आयोजना
- अन्य निकायहरूले आयोजना गरेका कार्यक्रमहरूमा सवालहरू उठान तथा छलफल
- आवश्यकता अनुसार र्याली, गोष्ठी र प्रभातफेरि
- समुदाय परिचालन तथा सशक्तिकरण, समुदायस्तरमा हुने बैठक तथा तालिमहरूमा सवालहरूको उठान र समस्या समाधानको लागि चाल्न सकिने कदमहरूमाथि छलफल
- विशेष मुद्दाहरूलाई **Public Interest Litigation** अन्तरगत अदालतीय बहसमा लैजाने

अनुनमानित लागत – गोष्ठी तथा सेमिनारहरूको लागि चिया खाजा खर्च: बढिमा १० हजारसम्म

लागत व्यहोर्ने श्रोत – अत्यावश्यक लागत संस्थाको आन्तरिक कोषबाट तथा संबन्धित क्षेत्रमा काम गरिरहेका निकायहरूसंग समन्वय गरी जुटाउने ।

खण्ड 'ग'

वर्तमान साभेदारहरु मार्फत प्रस्तावित योजनाहरु सम्पन्न हुने आधार

डिकोससंग हाल साभेदारीमा रहेका संस्था/निकायहरुले रोल्पा जिल्ला बाहिर समेत ठूलो सहयोग परिचालन गरिरहेका छन् । खासगरी गरीबी निवारण कोष, यू.एन.डि.पी/लघु उद्यम विकास कार्यक्रम, वैकल्पिक उर्जा प्रवर्धन केन्द्र, आडा नेपाल, रुपान्तरण नेपाल, रिम्स नेपाल र हेल्भेटास/टि.वि.एस.यु. मर्सिकोर त्यस्ता संस्थाहरुको सूचीमा पर्दछन् । उक्त संस्थाहरुसंग बढ्न जाने गुणात्मक र परिमाणामक साभेदारीले डिकोसले लक्षित गरेका प्रायः जसो योजनाहरुमा टेवा पुग्ने देखिन्छ । तर, सबै संस्थाहरुसंगको सहकार्यका केही सबल र केही दुर्बल पक्ष रहेका छन् । कतिपय संस्थाहरुसंगको साभेदारीले आन्तरिक कोष निर्माणमा मद्दत पुगेको देखिन्छ भने कतिपय साभेदारीले आन्तरिक कोषमा भार पनि थपिरहेका छन् । कतिपय साभेदारीहरुलाई संस्थाको भौतिक संपत्ति वृद्धि गर्न मद्दत पुगेको छ भने कतिपय साभेदारीले क्षमता विकासमा मद्दत पुगेको छ । कतिपय साभेदारी क्षेत्र विस्तारमा सहयोगी बनेका छन् भने कतिपयले संस्थागत सुशासनलाई टेवा पुर्याइरहेका छन् । कतिपय परियोजनाहरुले संस्थाको कार्यशिलतामा विविधता थपेका छन् । तर, प्रायः सबै साभेदारीहरु रोल्पा जिल्ला र यसको आसपासको जिल्लामा केन्द्रित भएकोले माथि खण्ड ख मा तर्जुमा गरिएका सबै योजना पूरा गर्न उनीहरुसंगको तत्कालिन साभेदारी मात्र संभव हुने छैन ।

प्रस्तावित कार्यक्रम पुरा गर्न नयाँ साभेदारहरुको आवश्यकता

डिकोसले आफ्ना १२ वटा रणनीतिक योजनाहरु पूरा गरी निर्धारित लक्ष्यमा पुग्न कम्तिमा सन् २०११ मा जस्तो धेरै जिल्लालाई समेटेर कार्यान्वयन गरिएको क्षेत्रीय नविकरणीय उर्जा केन्द्र जस्ता कम्तिमा २ वटा परियोजना/ कार्यक्रमहरु संभौता गर्न सफल हुनु पर्दछ । जुन सफलता हासिल गर्न संस्थाले नीतिगत र व्यवस्थापकीय क्षमतालाई चुस्त बनाउन आवश्यक देखिन्छ । साथै सामाजिक विकासको कुनै खास विषयमा गहिरो दखल राख्दै त्यस विषयको विज्ञको हिसाबमा कुनै परियोजनामा संलग्न हुने अवस्था सृजना गरेमा उल्लेखित योजनाहरुको सफल कार्यान्वयन सम्भव हुने छ । अतः त्यस्तो विज्ञता भल्काउँदै अनुसूची घ र ड मा पहिचान गरिएका संस्था तथा कार्यक्रमहरुसंग सहकार्यको प्रस्ताव पेश गर्ने र निरन्तर संवाद गरी अगाडि बढ्नु डिकोसको मुख्य आवश्यकता हो ।

अनुसूची- क:संस्थाले सम्पन्न गरेका कार्यक्रम/परियोजनाहरुले समेटेको क्षेत्र

क्र. सं.	परियोजनाको विवरण	जिल्ला	कार्यक्रम संचालन स्थान जिल्ला /गाविसहरु	लाभन्वित व्यक्ति (जना)	कार्य गरे को अवधि	कोष परिचालन रुपैयाँमा	कोषको श्रोत/दातृ निकाय
१.	द्वन्द्व पीडित यूवाहरुलाई शीपविकास तालिम	रोल्पा	१८ गा.वि.स	४८	२०६१ जेष्ठ २५ देखि असार १ सम्म	६२ हजार	RRN/ WE
२.	जडिवुटी नर्सरी उत्पादन तथा वृक्षारोपण कार्यक्रम	रोल्पा	नुवागाउ, गैरीगाउ २ गा.वि.स.	११०	२०६२/६३ १ वर्षमा सम्पन्न	१४२०००।	DFID/ LFP

क्र. सं.	परियोजनाको विवरण	जिल्ला	कार्यक्रम संचालन स्थान जिल्ला / गाविसहरू	लाभन्वित व्यक्ति (जना)	कार्य गरे को अवधि	कोष परिचालन रूपैयाँमा	कोषको श्रोत/दातृ निकाय
३.	सहकारी नास्पाती उत्पादन तथा जीविकोपार्जन परियोजना	रोल्पा	लिवाङ, खुमेल, मिभिङ, खुङ्ग्री र घोडागाऊँ	१८०	२०६२/६३ १ वर्ष मासम्पन्न	६.५ लाख	DFID/ APPSP
४.	एकिकृत सरसफाई तथा जीविकोपार्जन परियोजना	रोल्पा	घोडागाउ गा.वि.स.	६०	२०६३/६४ १ वर्ष मा सम्पन्न	३ लाख	DFID/ APPSP
५.	शान्तिका लागि नागरिक समाज कार्यक्रम	रोल्पा	१० गा.वि.स.	५२३	२०६४/६५ १वर्ष मा म्पन्न	४.७५ लाख	Search for Common Ground (SFCG)
६.	सामुदायिक पोखरी निर्माण तथा जीविकोपार्जन परियोजना	रोल्पा	गैरीगाउ गा.वि.स.	२०६	२०६३/६४ १वर्ष मा सम्पन्न	९.९५ लाख	DFID/APPSP
७.	स्याउ फार्म सिंचाई तथा जीविकोपार्जन परियोजना	रोल्पा	थवाङ गा.वि.स.	१०२	२०६३/६४ १ वर्ष मा सम्पन्न	१२ लाख	Dfid/ Appsp/LFP
८.	सामुदायिक खानेपानी तथा सरसफाई आयोजना	रोल्पा	४ वटा गा.वि.स.	६०५	२०६३ देखि ०६६ सम्म ४वर्ष	सस्थामा २१ लाख र उपभोक्तामा ११६ लाख	GoN/ADB
९.	सामाजिक तथा आर्थिक सशक्तिकरणका लागि साभेदारी कार्यक्रम (एल.एफ.पी)	रोल्पा	उत्तरी भेगका ९ वटा गा.वि.स.	६२८४	२०६३ देखि ०६८ सम्म ५ वर्ष	६८ लाख	DFID/ LFP
१०.	साक्षरता तथा जीवनोपयोगी शीप कार्यक्रम	रोल्पा	१२ वटा गा.वि.स.	१६००	२०६४ देखि ०६८सम्म ५वर्ष	६४ लाख	World Education / NFHP
११.	ग्रामीण उर्जा विकास कार्यक्रम	रोल्पा	४ वटा गा.वि.स.	१६७०	२०६५ देखि ०६९ सम्म ५ वर्ष	४८ लाख सस्थामा सामाजिक परीचालनम १ र २३५ लाख	RADP, RERL/ DDC
१२.	कृषि राहत कार्यक्रम	रोल्पा	रोल्पाको राक , भावाङ गा.वि.स.	१८८०	२०६५ / ६६ मा सम्पन्न १वर्ष	१९ लाख	FAO
१३.	सुधारिएको चुलो कार्यक्रम	रोल्पा	१० गा.वि.स	१०७०	२०६५ देखि २०६७सम्म	२.५ लाख	ESAP/ CRT

क्र. सं.	परियोजनाको विवरण	जिल्ला	कार्यक्रम संचालन स्थान जिल्ला / गाविसहरु	लाभन्वित व्यक्ति (जना)	कार्य गरे को अवधि	कोष परिचालन रूपैयाँमा	कोषको श्रोत/दातृ निकाय
					३वर्ष		
१४.	लघुउद्यम विकास परियोजना	दाङ	पुरन्धारा गा.वि.स.	६५	२०६७ जेष्ठ-श्रावण	२ लाख	DCSI, Dang
१५.	जि.टि.जेड. पुनरनिर्माण तथा पुनस्थापना	रोल्पा	पुर्वि ८ गा.वि.स.	७५०	२०६६/०६७सम्म १वर्ष	४.५ लाख	GTZ
१६.	स्थानीय शासन तथा सामुदायिक विकास परियोजना (एल. जि.सी.डि.पि.)	रोल्पा	१० गा.वि.स.	५५०२	०६७/०६९ असार सम्म २.३ वर्ष	३७ लाख	DDC
१७.	पश्चिम उच्च पहाडी गरीबी निवारण आयोजना	रोल्पा	१५ गा.वि.स.	४९२२	२०६६ देखि २०६८ मासम्पन्न ३ वर्ष	४९ लाख	EFAD/DDC
१८.	खाद्य सुरक्षा पहल	रोल्पा	१० गा.वि.स.	१६००	२०६६ देखि ६८ सम्म २वर्ष	१९९लाख	EC/IDE/ save the children/ cepread
१९.	विपन्नमुखी आर्थिक सामाजिक सशक्तिकरण	रोल्पा	पश्चिम ४ गा.वि.स.	१५५१	२०६६ देखि २०७४ सम्म	४१ लाख	PAF/world bank
२०.	बहूसरोकारवाला वन कार्यक्रम अर्न्तगत लघु उद्यम विकास	रोल्पा	जिल्ला भरी	१० वोट्टा उद्योगमा	२०७० बाट २०७३ सम्म ३ वर्ष	३५लाख	Rupantar Nepal
२१.	सामाजिक जवाफदेहिता कार्यक्रम	रोल्पा, प्यूठान, रुकुम सल्यान	४ वटै जिल्लाको सम्बन्धित क्षेत्र भरी	४८००	२०६८/६९ सम्म १ वर्ष	३४ लाख	CECI/ PRAN
२२.	जैविक उर्जा सहयोग कार्यक्रम	रोल्पा, प्यूठान, रुकुम सल्यान, र दाङ	५ वटै जिल्लाको सम्बन्धित क्षेत्र भरी	२३२००	जनवरी २०११ देखि जुन २०१३ सम्म २वर्ष	१६८ लाख	AEPC/ESAP/ NRREP
२३.	लघुउद्यम विकास कार्यक्रम	रोल्पा र प्यूठान	२ जिल्ला भरिका १९ वजारकेन्द्र मार्फत जिल्ला भरि	१२४०	जनवरी २०१० देखि २०१५सम्म ५ वर्ष	१.५ करोड	UNDP / Aus Aid
२४.	गरिवि निवारणका लागि लघुउद्यम विकास कार्यक्रम (MED-PA)	रोल्पा र दाङ	२ जिल्ला भरिका जम्मा १० गाविसमा	३००	२०७१ वैशाख देखी आषढ सम्म	रोल्पा र दाङ जिल्लाका लागी ४२ लाख	GoN/ UNDP
२५.	कृषि उपादकत्व तथा	रोल्पा	रोल्पा	५०००घर	मार्च २०१३	२०१५	EU, ADRA,

क्र. सं.	परियोजनाको विवरण	जिल्ला	कार्यक्रम संचालन स्थान जिल्ला /गाविसहरु	लाभन्वित व्यक्ति (जना)	कार्य गरे को अवधि	कोष परिचालन रूपैयाँमा	कोषको श्रोत/दातृ निकाय
	व्यवसायिकरणका प्रयास (IAPAC)		जिल्लाका १२ वटा गाविस	धुरी	देखी डिसेम्बर २०१७	सम्म रु ३८५७२९०। (कूल बजेट २ करोड)	iDE
२६.	नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम (NCCSP)	रोल्पा	रोल्पा जिल्लाका ५ गाविस	३७३७ घरधुरी	२०७० चैत्र १७ देखि आषाढ सम्म	२०,५०,०४०	जिल्ला विकास समिति रोल्पा
२७	गरिवि निवारणका लागि लघुउद्यम विकास कार्यक्रम (MED-PA)	रुकुम	रुकुम जिल्लाका ६ वटा गाविसमा	२१०	२०७२ वैशाख देखी पौष सम्म	रु ३६,००,३००।	GoN/ UNDP
२८	सिघ्रउद्यम तथा पूनर उत्थान परियोजना (RELRP)	रसुवा	लहरेपौवा, डांडागाऊ, ठुलोगाऊ गा.वि.स. को (लहरेपौवा कलस्टर)	६३४	सेप्टेम्बर २०१५—जुन २०१६	१,४८,३०१ ७७	UNDP, Australian Aid
२९	सुधारिएको चुलो कार्यक्रम	रोल्पा	जिल्ला भरि मागको आधारमा	४५० घरधुरी	२०७१ जेठ देखि २०७३	१५ लाख	AEPC/DDC
३०	सुधारिएको पानीघट्ट कार्यक्रम (IWM)	रोल्पा र प्यूठान जिल्ला	जिल्ला भरि मागको आधारमा	५०० घरधुरी	२०७१ वैशाख देखि निरन्तर		AEPC/DDC
३१	जलवायु परिवर्तन अनुकुलनका प्रयास (ICCA)	रोल्पा	५ वटा गाविस	४५० घरधुरी	२०७० देखि २०७३ सम्म ३ वर्ष	रु ६८५२०६३	USAID, iDE, रुपान्तरण नेपाल, रिम्स नेपाल
३२	गरिविनिवारणको लागी लघुउद्यम विकास सहयोग कार्यक्रम (मेडपा)	रोल्पा	करेटी, जेडवाड , मसिना जौलीपोखरी , नूवागाउ, बुढागाउ वडाचौर र सिउरी	२२०	०७३ माघ देखि ०७३ असार सम्म	४३०००००	घरेलु कार्यालय रोल्पा./UNDP
३३	गरिवी निवारण कार्यक्रम	रोल्पा	पाखापानी, बुढागाउ जुगार, गैरीगाउ, घर्तिगाउ, राक, ओट, जिनाव	३७९३	०६६फागून) देखि २०७३ असार सम्म	सामाजिक परिचालन खर्चमात्र १,०४,२०४ ६७	गरिवि निवारण कोष.(प्याफ) world bank -

क्र. सं.	परियोजनाको विवरण	जिल्ला	कार्यक्रम संचालन स्थान जिल्ला / गाविसहरू	लाभन्वित व्यक्ति (जना)	कार्य गरे को अवधि	कोष परिचालन रुपैयाँमा	कोषको श्रोत/दातृ निकाय
			तम्घास				
३४	गरिविनिवारणको लागी लघुउद्यम विकास सहयोग कार्यक्रम (मेडपा)	रोल्पा	थवाड, मिरुल राडसी राक, पाखापानी, खूंग्री कूरेली	२५५	२०७४ पौष देखि २०७४ असार सम्म	८११९४८६।	घरेलु कार्यालय रोल्पा./UNDP
३५	ग्रामिण खानेपानी तथा सरसफाई आयोजना	रोल्पा	नुवागाउ, जुगार, मसिना र धवाड	४,०२३	२०७३ आषाढ १ देखि २०७४ सम्म	८८०५६९४।	World Bank
३६	कृषि, स्वास्थ्य तथा वैकल्पिक जीविकोपार्जन प्रवर्द्धन (PAHAL) कार्यक्रम	रोल्पा	थवाड, धवाड, जेलवाड, फगाम, मिरुल, हवामा	६,९८६	अक्टुबर २०१६ देखि सेप्टेम्बर २०१९	६,११,२८,६०९/-	USAID
३७	सामुदायिक भोलुङ्गे पुल सहयोग कार्यक्रम	रोल्पा	जिल्ला भरी	८७५० प्रत्यक्ष	२०६३ देखि हाल सम्म निरन्तर	सस्थामा ४१.४ लाख उपभोक्तामा १ ६५१ लाख	TBSU/DDC
३८	गरीव तथा जेहन्दार छात्रवृत्ति सहयोग	रोल्पा	१४ गा.वि.स.	१०४	२०६६ देखि हाल सम्म निरन्तर	२७ लाख	TPAM

अनुसूची - ख: संस्थाबाट हाल कार्यान्वयन भइरहेका कार्यक्रम/परियोजनाहरूले समेटेको क्षेत्र

१. कृषि स्वास्थ्य तथा वैकल्पिक जीविकोपार्जन पर्वद्धन (पहल) कार्यक्रम
२. गरिव तथा जेहन्दार छात्र छात्राको लागी छात्रवृत्ति सहयोग कार्यक्रम:
३. सामुदायिक भोलुङ्गे पुल सहयोग कार्यक्रम:
४. गरिवि निवारणका लागी लघु उद्यम विकास कार्यक्रम, रुकुम
५. परिवर्तन गाउँपालीकाको पूर्ण सरसफाई परियोजना
६. बाल अधिकार तथा बाल संरक्षण परियोजना
७. लोपउन्मुख तथा पिछडिएको वर्गको लागी सिप विकास परियोजना

धन्यवाद